DÜŞÜNCEYE ÖZGÜRLÜK

2018 Raporu

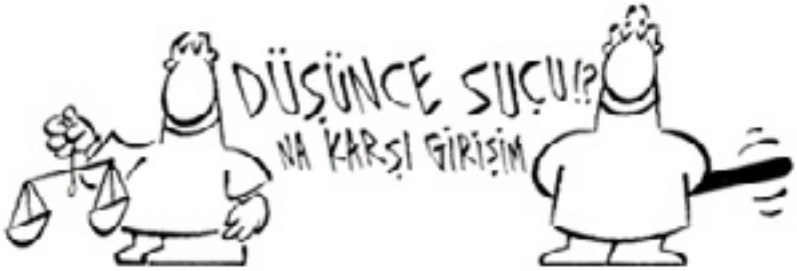

www.dusun-think.net

İÇİNDEKİLER

2018'i arkamızda bırakırken... 1

Bugünkü Türkiye 5

OHAL'den 'Sürekli OHAL'e geçiş 5
"Türk tipi başkanlık" 8
"Fermanla" yönetilen ülke: Kararnameler rejimi 11
Türkiye'nin özgürlükler tablosu: 2018'de neler oldu? 14

2018'in ifade özgürlüğü ihlallerinden örnekler 59

Suçlu yazılar, sözler, paylaşımlar... 59
Pes dedirtenler 72
İyi şeyler de oldu... 74

Türkiye'de Cezasızlık 2018 79

Yargı da yargılanır 83

Son Söz 87

2018'i arkamızda bırakırken...

Yaklaşık bir yıl önce yeni yıla girerken Türkiye'nin geleceği açısından umutlar taşınmasını sağlayacak bir tablonun varlığı söz konusu değildi. Üzerinden geçen bir yıl maalesef bu öngörüleri haksız çıkaramadı. 2018 hak ve özgürlükler açısından *"kapkaranlık"* bir yıl oldu.

OHAL koşullarında girdiğimiz yılı, OHAL'in ismi dışında tüm uygulamalarıyla sürdüğü *"sürekli OHAL"* koşullarında geride bırakıyoruz. 2019'da yapılması planlanan seçimlerin erkene alınmasıyla parlamenter sistemden "Türk tipi başkanlık" sistemine geçişi de tamamladık. Tek kişi yönetimine dayalı otoriter bir başkanlık modeline geçen Türkiye artık AYM ve AİHM kararlarının bile uygulanmadığı hukuksuz ve hatta kanunsuz bir ülke durumunda.

Kürt sorununda tekrar savaş sarmalına dönüldükten sonra geçen sürede tırmandırılan çatışmalar artık ülke sınırlarının ötesine ulaştı. Ocak ayında Afrin Kantonu'na yönelik askeri operasyon başlatılırken, Aralık ayına gelindiğinde gündemde artık Menbiç operasyonu bulunuyor. Meclis'in üçüncü büyük partisi HDP ise 2 yılı aşkın süredir demir parmaklıklar ardında...

Yıl içerisinde ekonomik veriler de hiç iç açıcı değildi. İktidar TL'nin döviz karşısında değer kaybına yol açan gelişmeleri *"uluslararası komplo"* olarak sunarken, krize dair değerlendirmeler "suç"(!) oldu. Mahkemeler, sosyal medya paylaşımları ve haberler konusunda harekete geçti.

Freedom House'a göre Türkiye artık "özgür olmayan" ülkeler kategorisinde. 140'ın üzerinde basın çalışanı 2019'a cezaevinde girdi. RSF basın özgürlüğü sıralamasında Türkiye, 180 ülke içinde 157. sırada ve son 3 yıldır da en fazla gazeteciyi hapse atan ülke unvanını kimseye bırakmıyor. Suudi Arabistan'ın İstanbul Başkonsolosluğu'nda vahşice öldürülen gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın naaşına ise halen ulaşılamadı.

Kapasitesi 211 bin olan Türkiye'de cezaevlerinde resmi rakamlara göre 260 binin üzerinde tutuklu ve hükümlü bulunuyor. Ülke ise dünyanın en büyük açık cezaevine dönmüş durumda. En ufak bir eleştiri bile "suç"(!), eylemler yasaklı, internet engelli. Gazeteciler haberleri, sosyal medya kullanıcıları paylaşımları, yazarlar kitapları, milletvekilleri açıklamaları, aydınlar, hak savunucuları, doktorlar ve akademisyenler yaptıkları demokrasi ve barış çağrıları nedeniyle suçlanıyor, gözaltına alınıyor, tutuklanıyor ve yargılanıyor. Bu isimler Erdoğan tarafından sıklıkla *"terörist", "darbeci", "ajan"* olmakla suçlanıyor ve hedef gösteriliyor. "Bağımsız" yargıya talimat veren Cumhurbaşkanı artık yargılamayı da kendisi yapıyor ve hükmü kuruyor.

Kısacası 2018 Türkiyesi -son yıllardaki eğilimin bir devamı olarak- Anayasa'da yer alan temel hakların bile güvence altında olmadığı, hukukun yerini tüm yetkilerin tek elde toplandığı bir rejimin aldığı, tutukluluğun cezalandırma yöntemine dönüştüğü, herkesin *"olağan şüpheli"* haline geldiği bir ülke.

Bir yılı daha böyle geride bırakırken Düşünce Suçu(!?)na Karşı Girişim de 24. yaşına giriyor. 1995 yılında Yaşar Kemal'in DGM'de yargılanması üzerine yapılan sivil itaatsizlik eylemleri ile başlayan yolculuk çeyrek asıra yaklaştı. Elinizdeki rapor da 2000 yılından beri her yıl düzenli olarak ülkenin ifade özgürlüğü resmini sunmaya çalışıyor. Bir yılda olanları elbetteki tek bir rapora sığdırmak mümkün değil. Ancak her sene olduğu gibi yine derlediğimiz verilerle tarihe not düşmeye çalıştık. Bu raporun hazırlığı için bir yıl boyunca verileri derleyen, belgeleri ve haberleri toplayan, sonuç olarak bu kitabı bir araya getiren arkadaşlarımız Büşra Yılmaz, Mert Batur ve Mustafa Kumral'a teşekkür borçluyuz.

Bunca yılın birikimi bizlere düşünce ve ifade özgürlüğünün tüm özgürlüklerin anahtarı olduğunu gösteriyor. Yaşadığımız zaman da onu kaybettiğimiz anda tüm diğer özgürlüklerin de kilit altında kaldığını ispatlıyor. 2019'un bu karanlık tabloyu aydınlatması umuduyla…

Düşünce Suçu(!?)na Karşı Girişim

BUGÜNKÜ TÜRKİYE

OHAL'den "Sürekli OHAL"e geçiş

Türkiye 2018 yılına, darbe girişiminin ardından 21 Temmuz 2016'da ülke genelinde ilan edilen Olağanüstü Hal (OHAL) koşulları altında girdi. 3 aylık sürelerle 7 kez uzatılan OHAL, arkasında gözaltılar, tutuklamalar, yasaklar, ihraçlar, sansür, baskı, işkence, kapatma, cezasızlık ve hak ihlalleriyle dolu 2 yıl bırakarak 19 Temmuz 2018'de sona erdi.

Bu süre boyunca resmi verilere göre 160 bin kişi gözaltına alındı, 70 binden fazla kişi tutuklandı, 155 bin kişi hakkında *"silahlı örgüte"* üye olmak suçundan soruşturma açıldı. 446 bin kişi hakkında adli işlem yapılırken, İHOP/İnsan Hakları Ortak Platformu'nun verilerine göre ise tutuklamaların sayısı 228 bini aştı. 20 binden fazla sosyal medya kullanıcısı hakkında yasal işlem yapıldı. 134 binden fazla kamu görevlisi ihraç edildi. 70 gazete, 25 radyo, 20 dergi ve 18 televizyon kanalı kapatıldı. Binlerce derneğin kapısına mühür vuruldu. Grevler, basın açıklamaları, yürüyüşler yasaklandı. Milletvekilleri tutuklandı, belediyelere kayyum atandı.

Ülke bu süre boyunca -yasama ve yargı denetimi olmaksızın- çıkarılan kararnamelerle yönetilirken tüm yetkiler fiili olarak tek bir kişide -Erdoğan'da- toplandı. OHAL KHK'larında kişi ve kurumlara yönelik uygulanacak tedbirlerin yanısıra mevzuat düzenlemeleri de yer aldı. En az 154 yasada yüzlerce değişiklik yapıldı. Düzenlemelerin çoğunluğu OHAL dönemi ile de sınırlı değildi. Özetle OHAL, gerekçeleriyle hiç ilgisi olmayan kişi ve kurumlara, tüm muhaliflere, hak arayan herkese karşı silah olarak kullanıldı.

OHAL boyunca yeni kurum ihdas etmek, mevcut kurumları kaldırmak, ek madde koymak, mevcut maddede ekleme, çıkarma yapmak, yetki devri gibi yasal değişiklikler içeren 31 adet KHK yürürlüğe girdi. Bu kararnamelerle;

OHAL kapsamında karar alan ve işlem yapan görevlilere ve *"terör eylemlerinin bastırılmasını sağlayan"* sivillere hukuki, idari, mali ve cezai sorumsuzluk tanındı. OHAL KHK'larına dayanarak yapılan işlemler açıkça hukuka aykırı olsa bile, idare mahkemelerinin yürütmeyi durdurma kararı verememesi sağlandı. Savcı ve kolluğun yetkileri ciddi ölçüde genişletildi; soruşturma tedbirleri üzerindeki yargısal denetim zayıflatıldı ve işlevsiz kılındı. Savunma hakkına kısıtlamalar getirildi. Anayasada yalnız hakim kararıyla kısıtlanabilen haberleşme özgürlüğünün, BTK tarafından ve hakim kararı olmaksızın kısıtlanabilmesi sağlandı. İçişleri Bakanlığı'na, seçilmiş yerel yöneticileri görevden alarak yerlerine kayyum atama yetkisi verildi. Üniversitelerdeki rektör seçimleri kaldırıldı. Anayasa Mahkemesi'nin 2014 yılında iptal ettiği grev yasakları geri getirildi. YSK'nın seçim dönemlerinde, eşitlik ilkesi uyarınca medya organlarını denetleme yetkisi kaldırıldı. Başbakan'ın istihbarat yapılanması ve devlet memurlarıyla ilgili bazı yetkileri Cumhurbaşkanı'na devredildi. MİT, Cumhurbaşkanı'na bağlandı. Danıştay'a 16, Yargıtay'a 100 yeni üye kadrosu ihdas edildi. Halbuki OHAL'in hemen öncesinde *"ihtiyaç yok"* denilerek yüksek yargı organlarının üye sayısı düşürülmüştü.

Ve benzeri yüzlerce yasal değişiklik ile --başta yargı olmak üzere-- bütün kurumların yapısı değiştirildi, her şey tek bir kişiye bağlandı.

Bu dönemde yapılan işlemlere ait itirazları karara bağlamak için oluşturulan OHAL İnceleme Komisyonu bugüne kadar 39 bini ret,

3 bini kabul olmak üzere toplam 42 bin başvuruyu karara bağladı. Yani AİHM tarafından da "tüketilmesi gereken bir iç hukuk yolu" olarak kabul edilen Komisyon, 125 bin başvurudan henüz yüzde 33'ünü sonuçlandırdı ve değerlendirilen itirazların sadece yüzde 7'si kabul edildi.

Temmuz ayına gelindiğinde OHAL sona ererken değişen hiçbir şey olmadı, çünkü giderayak çıkarılan bir torba kanunla OHAL uygulamalarının en az 3 yıl süreyle daha fiili olarak uzatılması sağlandı. Terörle Mücadele Kanunu, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, İl İdaresi Yasası gibi birçok yasada yapılan ve Anayasa'da güvence altına alınan bir çok hükme aykırı olan değişikliklerle OHAL, adı dışında her şeyiyle devam ediyor.

Olağan koşullarda 24 saat olan gözaltı süresi 48 saate çıkarıldı. Zaten sokağa çıkma ve eylem yasağı gibi yetkilere sahip Valiler, artık kente giriş ve çıkışları yasaklama, kişiye özel sınırlama getirebilme, kişilerin kentte ne zaman, nerede ve nasıl dolaşacağına karar verme yetkisine de sahip oldu. OHAL döneminde kararnameyle yapılan ihraçlar konusundaki yetkiler artık doğrudan bakanlıklara ait oldu. Yargı mensupları Hakim ve Savcılar Kurulu tarafından, akademisyenler YÖK tarafından, bir bakanlıkla ilişkili olmayan kurumlardaki personel ise artık yetkili amir tarafından ihraç edilebiliyor. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda yapılan değişiklikle -*"genel asayişi bozmamak"* gibi- tanımı belli olmayan kısıtlamalara bir de *"günlük yaşamı aşırı ve katlanılamaz derecede zorlaştırmama"* ibaresi eklendi. Kanunda bir tanım ya da açıklaması bulunmayan bu muğlak ifadelerle toplantı ve gösteri hakkının kullanımını engellemek daha da kolaylaştı.

Değişen Türkiye: OHAL KHK'ları;

http://www.dusun-think.net/dunyanin-gozleri/?s=haberler&id=9126

Değişen Türkiye: GİTTİ "OHAL", GELDİ "SOHAL";

http://www.dusun-think.net/dunyanin-gozleri/?s=haberler&id=9018

"Türk tipi başkanlık"

Erdoğan, 2014 yılında Cumhurbaşkanı seçildiğinde *"alışılmış bir cumhurbaşkanı olmayacağını"* açıklamıştı. Nitekim geçen süre içerisinde yaşananlarla bunu da fazlasıyla ispatladı; her fırsatta meclise ve yargıya neler yapılması gerektiğini empoze etmeyi sürdürdü. Tarafsızlığı Anayasa'da açıkça belirtilmesine rağmen bir parti lideri gibi propaganda faaliyeti yürüttü. Hatta 7 Haziran 2015 seçimlerinde partisi tek başına iktidar olamayınca seçimlerin yenilenmesini bile sağladı.

Ancak Erdoğan, işlevsizleşmiş ve zayıf yargı ve yasama denetiminden dahi şikayetçiydi; yürütme erkini daha da güçlü kılmak ve tek elde toplamak istiyordu. Gündeme getirdiği "Türk tipi Başkanlık Sistemi"ni hayata geçirmek ise 2016 yılındaki darbe girişimi ve ardından ilan edilen OHAL koşullarında yapılan referandumla mümkün olmuştu.

OHAL bitmeden erkene alınan genel seçimlerle de yeni sisteme geçiş tamamlandı. Önce MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli erken seçim çağrısı yaptı. Erdoğan'ın çağrıya olumlu yanıt vermesiyle 29 saat içinde erken seçim kararı alındı. Referandumun ardından Kasım 2017'ye değin çıkarılmış olması gereken anayasa değişikliği uyum yasaları daha çıkarılmamış ve cumhurbaşkanlığı için aday olma biçim ve süreçleri dahi tanımlanmamışken ülke 66 gün içinde sandık başına gitti. Erken seçim kararından önce OHAL uzatılırken, sonrasındaysa -başta seçim kanunu olmak üzere- uyum yasaları meclisten jet hızıyla geçirildi.

Seçim kampanyaları eşit olmayan şartlarda gerçekleşti, görevdeki cumhurbaşkanı ve iktidar partisi, usulsüz bir avantaj sağladı. Seçim kanunu, Cumhurbaşkanı'na uygulanmadı. Devlet olanakları seçimler sırasında kötüye kullanıldı. Cumhurbaşkanı adaylarından Selahattin Demirtaş kampanyasını tutuklu bulunduğu cezaevinden yürütmek zorunda kaldı. OHAL koşulları altında toplanma ve ifade özgürlüğü kısıtlandı. Seçim sürecinde 25 ilde toplantı ve gösteri yasakları bulunuyordu. Seçimleri gözlemleyen AGİT heyeti, ön raporunda, çok sayıda devlet görevlisinin kampanyalar sırasında hükümeti övdüğüne dikkat çekti, asker ve hakimlerin de seçim kampanyasına katıldığını anımsattı.

Şeffaflık Derneği'nin verilerine göre seçim kampanyası içerisinde Mayıs ayı boyunca devlet televizyonu olan TRT, Erdoğan'a 105 dakika yer verirken rakiplerinin toplamı bile bu süreye ulaşamıyordu. Örneğin Demirtaş'a ayrılan süre 18 saniyeydi. Seçim süreci genelinde medyada, Erdoğan ve AKP yüzde 33.7 ile 58.7'lik yer tutarken buna karşın kanalların Muharrem İnce ve CHP'ye yüzde 18.2 ile 27; Meral Akşener ve İYİ Parti'ye ise yüzde 1.2 ile 11 oranında yer ayırdığı kayıt altına alındı. Aynı dönemde İHD'nin açıklamasına göre siyasi parti ve adayların seçim kampanya çalışmalarına yönelik 48 engelleme ve saldırı yaşandı, bunların 30'u HDP'ye yönelikti. Seçimleri gözlemleyecek AGİT heyeti üyelerinden bazılarının ülkeye girişine *"terör destekçisi"* olduğu iddiasıyla izin verilmedi.

Seçim sonuçlarıyla birlikte parlamenter sistem son bulurken, yıllardır süren fiili durum da resmiyete kavuşmuş oldu. Erdoğan yüz-

de 52,5 oy alarak Türkiye'nin ilk "başkanı" olurken tüm yürütme erkinin -neredeyse hiçbir denge ve denetleme mekanizmasına tabi olmaksızın- tek sahibi oldu. Yasama organı ise oldukça işlevsizleştirildi. Tüm karar mekanizmaları artık Cumhurbaşkanlığı sarayından geçmekte.

Bakanlar Kurulu, 4 Temmuz 2018'de yayınladığı 698 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle tüm yetkilerini Cumhurbaşkanı'na devretti. Partili Cumhurbaşkanı yürütmenin başı oldu. Bakanlar Kurulu ortadan kalktı. Artık kanun tasarıları ve devlet bütçesini hazırlamak, kanun hükmünde kararname çıkarmak, olağanüstü hâl ve sıkıyönetim ilanı sarayın yetkisinde. Cumhurbaşkanı "olağanüstü hallerde" sınırlamalara tabi olmaksızın kararname çıkarabiliyor ve bu kararnameler Meclis onayına dahi tabi değil. Cumhurbaşkanı sadece yardımcılarını ve bakanları değil, üst kademe kamu yöneticilerini de atayıp, görevlerine son verme yetkisine sahip. Bu atanmalara ilişkin usulleri de kendi çıkardığı kararnamelerle belirliyor.

Anayasa Mahkemesi üyelerinin 3'ünü Meclis, diğer 12 üyeyi Cumhurbaşkanı belirliyor. YÖK üyelerini doğrudan Cumhurbaşkanı atarken, Yargıtay üyelerinin tümü ve Danıştay üyelerinin dörtte üçü yine Cumhurbaşkanı tarafından seçiliyor. Adalet Bakanı ve müsteşarının da dahil olduğu 13 üyeli Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun da 4 üyesini doğrudan Cumhurbaşkanı belirliyor. TBMM, kanun teklifi ve tasarılarını görüşmek ve oylamaktan sorumlu. Kabineyi denetleme yetkisi ise yok. Cumhurbaşkanı, gerekçe göstermeden seçim yenileme yetkisine de sahip.

Erdoğan, kendi çıkardığı kararnamelerle inşasına başladığı bu yeni sistemi çoğu kez *"Türk tipi"* başkanlık olarak tanımladı. Bir kavramın ne olduğunu anlamanın en yaygın yöntemlerinden biri de ne olmadığına bakmak. Dolayısıyla yeni sistemi tanımlayabilmek için *"Türk tipi olmayan"* başkanlık örnekleriyle karşılaştırılmasına da ihtiyaç var.

Değişen Türkiye: Karşılaştırmalı Başkanlık Sistemleri Tablosu;

http://www.dusun-think.net/dunyanin-gozleri/?s=haberler&id=9327

"Fermanla" yönetilen ülke: Kararnameler rejimi

Yeni sistemde, kanun hükmünde kararnameler, tüzükler, yönetmelikler, Bakanlar Kurulu kararları, üçlü kararnameler, ikili kararnameler, Başbakanlık kararları gibi işlemlerin tümünün yerini "Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri" ve kararları aldı. Bu kararnameler hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinden, kamu tüzel kişiliği kurulmasına kadar geniş bir yetki alanına sahip. Ayrıca bunlar için Meclis'in yetki vermesine de onayına da ihtiyaç yok. Yemin etmesiyle birlikte görevine başlayan Cumhurbaşkanı'nın, tek başına çıkartabildiği ve hiçbir anayasal ve yasal kayıtla sınırlanmayan, yasama ve yargı denetimine tabi olmayan "*kararnâmeleri*", adeta birer *"ferman"* niteliğini taşıyor. *"Türk tipi"* başkanlık sistemiyle ilgili mevzuat işte bu kararnamelerle oluşturuldu.

Cumhurbaşkanı tarafından atanan Kabine artık sadece Cumhurbaşkanı'na karşı sorumlu oldu ve meclis denetiminden çıkarıldı. Zaten hiçbir siyasî sorumluluğu, "vatana ihanet" dışında da *-ki yasada tanımlanmış böyle bir suç da bulunmuyor dolayısıyla "suç yoksa ceza da yok"-* herhangi bir cezaî sorumluluğu bulunmayan bu *"sorumsuz"* Cumhurbaşkanı her işlemi artık tek başına yapabiliyor, atadığı kabine de sadece kendisine karşı sorumlu.

Bağımsız kurumlar da dahil olmak üzere tüm üst kademe kamu yöneticilerinin atanmasında tek yetkili olan Cumhurbaşkanı, atamaların "usul ve esaslarını" da kendisi belirledi. Üst düzey yargı mensuplarının neredeyse tamamından Merkez Bankası Başkanına, Valilerden tüm üst düzey askeri personele varana dek tüm atamaları Başkan yapıyor. Mülki idare amirleri, il ve ilçelerde Başkan'ın temsilcisi haline getirildi.

Bakanlıklara bağlı veya ilişkili kurum ve kuruluşlar yeniden teşkilatlandırıldı. Örneğin daha önce tarafsız kamu tüzel kişiliği bulunan TRT Cumhurbaşkanlığı'na, daha önce özerk olan Merkez Bankası, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Maliye Bakanlığı'na bağlandı.

Cumhurbaşkanlığı'na bağlı Devlet Denetleme Kurulu'nun yetkileri artırıldı. Artık vakıf, dernek, meslek birlikleri ve sendikalar hakkında da soruşturma yürütebilen Kurul'un sivil toplum kuruluşlarını denetleyebilmesi ve yöneticilerini görevden alabilmesi sağlandı.

Devletin "Milli Güvenlik Siyaseti", *"Cumhurbaşkanı tarafından tespit edilen iç, dış ve savunma hareket tarzlarına ait esasları kapsayan siyaset"* olarak tanımlanırken, artık Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan yönetmelik, tebliğ ve taslaklar sadece Anayasa ve kanunlara uygunluğu değil; Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine, Cumhurbaşkanı programı ile kalkınma plan ve programlarına uygunluğu yönünden de incelenecek.

Cumhurbaşkanlığı bünyesinde İletişim Başkanlığı kuruldu; gazetecilerin tüm faaliyet ve haklarıyla ilgili düzenleme yapma yetkisine de sahip oldu. Yetkilerin tümünün tek elde toplanmasının örneklerinden bir diğeri de Cumhurbaşkanlığı kararıyla, çok sayıda devlet kuruluşu bünyesinde bulunan ve devletin en önemli ekonomik aygıtı konumunda olan Türkiye Varlık Fonu'nun başkanlığına Erdoğan'ın kendisini ataması oldu. Erdoğan, bu kararın hemen ardından atama yetkisini kullanarak Fon'un başkan vekilliğine de Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ı getirdi.

Yerel seçimler yaklaşırken Cumhurbaşkanlığı kararıyla belediyeler ve yan kuruluşları 4749 sayılı yasanın kapsamı içine alındı. Yerel

yönetimlerin gelir ve giderlerinin "Tek Hazine Kurumsal Hesabı" denilen bir hesapta toplanması ve harcamaların buradan yapılması düzenlendi. Yani Belediyeler, nereye ne harcayacaklarını -gün gün- önceden bildirecekler ve izinsiz tek kuruş harcayamayacaklar. Yani başkan, belediyelerin tüm mali kaynaklarını denetleme ve isterse kesme yetkisine de sahip oldu.

Bu şekilde yaklaşık 6 ay içerisinde çıkan kararnamelerin sayısı 23'e, Cumhurbaşkanı kararlarının sayısı ise 500'e ulaştı.

Türkiye'nin özgürlükler tablosu: 2018'de neler oldu?

AYM Krizi - Altan ve Alpay kararları

15 Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından Zaman gazetesine yönelik olarak düzenlenen operasyonda gözaltına alınarak tutuklanan gazeteci Şahin Alpay ve yine darbe girişimi sonrası FETÖ'nün medya yapılanması operasyonu çerçevesinde 2016 Eylül ayında tutuklanan gazeteci/yazar Mehmet Altan hakkında yapılan bireysel başvurulara ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi, 11 Ocak 2018'de *"kişi özgürlüğü ve güvenliği"* ile *"ifade özgürlüğü"* haklarının ihlal edildiğine karar verdi ve başvurucuların tahliyesine hükmetti.

Ancak AYM'nin verdiği kararlar, Alpay'ın yargılandığı İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi ve Altan'ın yargılandığı İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından uygulanmadı ve başvurucuların tutukluluklarının devamına karar verildi. Her iki mahkeme de tahliyeye ret kararı gerekçelerinde, AYM kararının Resmi Gazete'de yayınlanmamış olmasını ve AYM'nin gerekçeli kararının henüz mahkemeye ulaşmamış olmasını gösterdi. Daha sonra ret kararlarına yönelik olarak sanık avukatlarının yaptıkları itirazlar da itiraz mercileri tarafından reddedildi.

AYM kararında hükmedilenin aksine sanıkların tutukluluklarının devamına karar veren ilk derece mahkemeleri ve bu kararlara yapılan itirazları inceleyen mahkemeler, böylelikle Türkiye'de en üst düzey yargı mercii konumunda bulunan Anayasa Mahkemesi'nin kararını ve dolayısıyla yetkisini tanımadıklarını ifade etmiş oldular ve Türkiye'deki "bağımsız" yargı krizinin geldiği noktaya dair önemli birer örnek olarak tarihe geçtiler.

Dönemin başbakan yardımcısı ve hükümet sözcüsü Bekir Bozdağ, AYM kararına ilişkin yaptığı açıklamada, AYM'nin verdiği bu kararla, yasalarla belirlenen sınırı aştığı yorumunu yaptı. Bozdağ'a göre AYM, yetkisinin ötesinde bir inceleme yaparak vaka ve delil değerlendirmesi yapmış; suçun oluşumunu ve delil durumunu değerlendirmişti. Ancak AYM'ye yapılan başvurunun haksız tutuklamaya ilişkin olduğu düşünülürse, AYM'nin suçun oluşumunu ve delil durumunu incelemesi pek tabiidir. Neticede AYM kararında bu incelemeyi yapmasının ardından tutuklama için gerekli olan *"suç işlendiğine dair kuvvetli belirti"*nin ortaya koyulamadığını belirtti ve başvurucuların tahliye edilmesi gerektiğine hükmetti.

Tutuklama Cezaya Dönüşürken

Tutuklama, ceza yargılamasında ancak belirli şartların varlığı halinde uygulanması mümkün olan bir "koruma tedbiri"dir. Sonuçları ve uygulanışı bakımından en ağır ceza yargılaması tedbiridir, çünkü kişilerin *"kişi hürriyeti ve güvenliği"* hakkına sınırlama getirir.

Tutuklamanın amacı hiçbir zaman kişilerin cezalandırılması değildir. Halihazırdaki uygulanışının aksine tutuklama tedbirine, ancak Anayasa'nın *"kişi hürriyeti ve güvenliği"* başlıklı 19. maddesinde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin *"özgürlük ve güvenlik hakkı"* başlıklı 5. maddesinde ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun madde 100 ve devamındaki maddelerinde belirlenen sebeplerin varlığı halinde ve birtakım başka koşulların çerçevesinde başvurulması mümkün.

CMK'nin 100. maddesi tutuklama yapılabilmesi için öncelikli şart olarak, *"kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut deliller"*in bulunması gerektiğini belirtiyor. Ancak tek başına bu deliller de yeterli değil. Bunların yanında, kişinin kaçacağı/saklanacağı ko-

nusunda şüphe uyandıran *"somut olgular"* bulunmalı ya da kişinin soruşturmaya dahil olabilecek delilleri yok edeceği/gizleyeceği ya da tanıklara/mağdurlara baskı yapacağı yönünde *"kuvvetli şüphe"* bulunmalı. Aynı maddenin devamında bu kriterlere ek olarak, bir de *"katalog suçlar"* düzenlemesi var ki, oldukça tartışma yaratan bir düzenleme. Buna göre, eğer soruşturma konusu suç katalog suçlardan biriyse, yine *"kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delil"* ön şartı aranıyor, ancak bu kez diğer şartların zaten olduğu varsayılıyor. Bu kısaca şu anlama geliyor: Katalog suçlar listesinde yer alan *"suç işlemek amacıyla örgüt kurma"* ya da *"anayasal düzene karşı suçlar"* gibi suçlardan biriyle yargılanıyorsanız, hakkınızda tutuklama kararı verilmesi neredeyse *"otomatik"* bir işlem! Üstelik uygulamaya bakıldığında tutuklama kararlarının, *"somut delil"* ön şartına bile uyulmadan verildiği görülüyor.

Hukuki düzenlemeleri ve Türkiye uygulamasını birleştirdiğimizde oluşan tablo: Kuvvetli bir şüphe uyandıracak niteliğe sahip olması ya da *somut* nitelikte olması bir yana dursun, tutuklama kararları herhangi bir delil olmadan veriliyor! İşte bu içi boş soruşturma dosyalarıyla uzun tutukluluk süreleri biraraya geldiğinde ise ortaya tutuklama adı altında hukuk dışı bir cezalandırma mekanizması çıkmış oluyor.

Elbette bu mekanizmanın hedefi daha çok muhalif seslerin susturulması, yani ifade özgürlüğü! Örneklere bakıldığında en çok dikkat çekenler arasında 2018'de de gazeteciler ve hak savunucuları başı çekiyor. İddianamesi bulunmadan yaklaşık bir yıl tutuklu kaldıktan sonra 16 Şubat 2018'de serbest bırakılan Almanya vatandaşı gazeteci Deniz Yücel bunlardan biri. Nitekim, Yücel'in tahliye edilmesinin nedeni de vatandaşlığı sebebiyle hukuki değil siyasi nitelik taşıyordu. Bir diğer çarpıcı örnek ise bu kitabın yazıldığı esnada halen iddianamesiz bir şekilde bir yılı aşkın süredir tutuklu bulunan iş insanı ve hak savunucusu Osman Kavala. Kavala, 1 Kasım 2017'den beri tutuklu yargılanıyor.

AİHM Demirtaş Kararı ve Bazı Karşı Hamleler

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 20 Kasım 2018'de, Halkların Demokratik Partisi eski milletvekili ve eş genel başkanı Selahattin Demirtaş'ın tutuklu yargılanmasına ilişkin başvurusunda, *"kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı"* ile *"serbest seçimlere katılma hakkı"*nın ihlal edildiğine karar verdi. Mahkeme, kararında, Edirne F Tipi Cezaevi'nde Kasım 2016'dan beri tutuklu bulunan Demirtaş'ın tutukluluğunun sonlandırılmasına dair tüm önlemlerin alınmasına hükmederek, Türkiye'yi maddi ve manevi, toplam 25 bin Euro tazminata mahkum etti.

AİHM'in kararında en çok dikkat çeken noktalardan biri de, Demirtaş'ın tutuklu yargılanmasıyla ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18. maddesinin de ihlal edildiğine hükmedilmesi oldu. Bu durum ise Mahkemenin, Demirtaş'ın tutukluluğunun siyasi amaçlarla sürdürüldüğünü tespit ettiği anlamına geliyor.

Kararda yapılan tespitler ve varılan hüküm sonrasında Demirtaş'ın tutukluluğuna derhal son verilmesi gerekirken, yerel mahkeme Demirtaş'ın avukatlarının yaptığı tahliye başvurularını reddetti. Aynı süreç içerisinde, başta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere pek çok üst düzey yetkiliden de kararın bağlayıcı olmadı-

ğına dair açıklamalar geldi. Adalet Bakanı Abdulhamit Gül konuyla ilgili olarak, *"Kararı bir görelim. Bu konuda yargılamayı yapan yargı mercii karar verecektir"* açıklamasını yaptı. Erdoğan ise, *"AİHM kararları bizi bağlamaz. Karşı hamlemizi yaparız"* ifadesini kullandı. Ancak bu ifadenin hukuki düzende bir karşılığı bulunmuyor. Zira AİHM kararlarının Türkiye bakımından bağlayıcılığı Anayasa'nın 90. maddesiyle hüküm altına alınmış durumda.

Kararın uygulanmaması gündemine ilişkin uluslararası alandaki yetkililerden de açıklamalar geldi. Avrupa Konseyi Genel Sekreterlik Sözcüsü Daniel Holtgen Twitter hesabından, "Sözleşmenin 46. maddesine göre bütün üye devletler Mahkemenin kararlarıyla bağlıdır" açıklamasını yaptı. Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü Kati Piri de "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden net bir karar: Demirtaş derhal tahliye edilmeli. Tutukluluğu hukuki değil siyasi" şeklinde bir tweet paylaştı.

Ancak tüm bunlar olup biterken ve Erdoğan'ın kullandığı *"karşı hamle"* ifadesi ve AİHM kararının uygulanmaması çokça tartışılırken, Demirtaş'ın Newroz etkinliğindeki konuşması nedeniyle *"örgüt propagandası"* suçlamasıyla yargılandığı bir diğer davada aldığı 4 yıl 8 aylık hapis cezası, AİHM'in *"tutukluluğa son verilsin"* dediği kararının açıklanmasından yalnızca 14 gün sonra, istinaf mahkemesinin verdiği kararla kesinleşti. Demirtaş'ın bu davasının kesin mahkumiyetle sonuçlanması, Demirtaş'ın statüsünü "tutuklu"dan "hükümlü"ye çevirmiş oldu ve AİHM'in tutuklu yargılanmaya dair serbest bırakma kararı uygulanamaz hale geldi. Böylelikle Erdoğan'ın çok konuşulan *"karşı hamle"* ifadesiyle, aslında yargıya verdiği talimatı kastettiği anlaşılmış oldu.

İktidar-hukuk-yargı ve "rehine politikası"

Hukuk devleti ve kuvvetler ayrılığı ilkeleri siyasal erkin her söylemiyle ve her mevzuat değişikliğiyle daha da aşınırken, kararları artık hukukla izah edilemeyen yargı mekanizmaları da iktidarı tahkim eden bir unsur hâline dönüştü. Bu noktada iki ayrı davada 2018 yılında yaşanan gelişmeler, Türkiye'de yargı uygulamalarının nasıl siyasallaştığının ve yerini keyfiliğin aldığının en net örnekleri olarak karşımıza çıktı; artık mahkemeler Başkanın iki dudağı arasından çıkan sözcüklere göre hüküm kuruyordu.

Alman Die Welt gazetesinin Türkiye muhabiri Deniz Yücel, RedHack tarafından kamuoyuna sızdırılan ve Enerji Bakanı Berat Albayrak'ın elektronik posta yazışmalarına ait olduğu ileri sürülen bilgilerle ilgili haber yapan gazetecilerden birisiydi. 2017 yılının Şubat ayında "terör propagandası yapmak" ve "halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek" suçlamasıyla tutuklandı.

Erdoğan henüz iddianamesi bile hazırlanmayan gazeteci için "Bu tam bir ajan terörist" dedi. Almanya ise Türkiye'yi "Yücel'i rehin tutmakla" suçladı. İki ülke arasında krize neden olan dava sürecinde yaşanan "pazarlıklar" ve "diplomasi trafiği" sonucunda Yücel hakkındaki iddianame, yaklaşık bir yıl tecrit altında, hücre hapsinde

tutulduktan sonra tamamlandı. 13 Şubat 2018 tarihinde tutukluluğuna yaptığı itiraz bir kez daha reddedilen gazeteci, Başbakan Binali Yıldırım'ın Almanya ziyareti sonrası 15 Şubat'ta tahliye edildi.

İzmir'de yaşayan Amerikalı bir rahip olan Andrew Craig Brunson, 2016 yılının Aralık ayında Gülen Cemaati ve PKK ile bağlantılı olduğu gerekçesiyle tutuklandı. Tutuklanmasından yaklaşık 1,5 yıl sonra hazırlanan iddianamede "örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek" ve "devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal veya askeri casusluk amacıyla temin etmek" ile suçlandı. Suçlamanın temel dayanağı ise gizli tanık ifadeleriydi.

Erdoğan, Washington'dan gelen "serbest bırakın" çağrılarına meydan okudu ve "Ben bu görevde olduğum sürece o teröristi alamazsın" dedi. Fethullah Gülen'i işaret ederek "Onu bize verin, biz de papazı size verelim" derken de dava sürecinin Türkiye'nin "rehin alarak sonuç alma" yönteminin bir diğer örneği olduğunu da en net şekliyle ortaya koyuyordu. Bir diğer pazarlık konusu Zarraf davası ve ABD'de yargılanan Halkbank Genel Müdür Yardımcısı Hakan Atilla'nın iadesiydi.

Brunson krizi, siyasi üslup ve tarzları benzeşen iki "çılgın lider"in orantısız bilek güreşine dönüştü. Trump yönetimi siyasi, askeri ve mali yaptırımları devreye sokarken Türk Lirası Ağustos ayında tarihin en düşük düzeylerini gördü. Erdoğan her fırsatta kriz olmadığını söylerken bu konuda görüş bildiren muhalif sesler ise yargı eliyle hizaya getirilecekti.

Sosyal medyada ekonomik terör olduğunu savunan Erdoğan, "Yargı gerekenleri yapıyor. Bunlar vatana ihanettir" dedi. Hemen ardından "ekonomik saldırıların, 15 Temmuz Darbe Girişimi'nin arkasındaki güçler" tarafından yapıldığını savunan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı "ekonomik saldırıların amacına hizmet eden haber, yayın, paylaşım yapan ya da eylemlerde bulunanlar" hakkında soruşturma başlattığını duyurdu. Peşi sıra gözaltılar, tutuklamalar ve davalar geldi.

Tüm bunlar yaşanırken Brunson önce ev hapsi kararıyla cezaevinden çıktı. Ekim ayında görülen duruşmada ise tanıklar önceki

ifadelerini değiştirdi; "siyasal ve askeri casusluk" suçlamasına ilişkin yeterli delil bulunamadı. Aldığı ceza kadar süreyi zaten içerde geçirmiş olan Brunson aynı gün ülkesine döndü.

Kısacası artık Türkiye'de bir kişinin neden gözaltına alınıp tutuklandığını ve tutukluluğunun neden devam ettirildiğini izah edebilmek için hukuki metinlerin yerine hukuk dışı unsurları göz önüne almak gerekiyor. Gazeteciler başta olmak üzere tutuklanan yabancı ülke yurttaşları adeta bir "rehine diplomasisi"nin konusu ediliyor.

Meclisin 3. partisi 2 yıldır tutuklu

2018 yılında bu konuda gelinen noktayı daha iyi anlayabilmek adına geçtiğimiz son birkaç yılda yaşanan gelişmelere bakmak gerekirse; Halkların Demokratik Partisi (HDP)'nin 80 milletvekili ile Meclis'e girdiği 7 Haziran 2015 seçimleri sonrası, 28 Temmuz 2015 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan yaptığı açıklamada "Bunları dokunulmazlık zırhından sıyırmak suretiyle, biz sırtımızı şuraya buraya dayıyoruz diyenler bu ifadelerin bedelini ödemelidirler" ifadeleriyle HDP'li vekillere düzenlenecek olan operasyonların sinyalini vermişti aslında. Erdoğan'ın bu açıklamasının üzerinden

bir sene bile geçmeden, 2016 yılının Mayıs ayında "milletvekilliği dokunulmazlıklarının bir kereliğine kaldırılmasını" öngören anayasa değişikliği teklifi mecliste 376 evet oyuyla kabul edildi. Bu 10 aylık süre zarfında meclisteki fezlekelerin sayısı iki katına çıkarken, değişiklik ile birlikte mecliste haklarında toplamda 667 adet fezleke bulunan 148 milletvekilinin dokunulmazlıkları kaldırılmış oldu.

4 Kasım 2016'da gözaltına alınan HDP Eş Genel Başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ ile birlikte 9 vekil aynı gün tutuklandı. 2016 yılı tamamlanmadan tutuklu vekillerin sayısı 12'ye, kısa bir süre sonra da 15'e çıktı. 59 HDP'li vekilin 55'i hakkında davalar açıldı.

Operasyonların 4. ayında, 510 ayrı fezlekeye konu edilen 645 farklı "suç" kapsamında HDP'liler hakkında toplam 3 bin 126 yıl hapis ve 18 kez müebbet isteniyordu. Meclise verilen soru önergeleri, fotoğraflar, sosyal medya paylaşımları, basın açıklamaları, oturma eylemleri bile suç konusu ediliyordu. Fezlekelerdeki gerekçelere göre, isnat edilen suçlamalarla ilgili olarak hakkında en çok hapis istenen isim ise eş genel başkan Selahattin Demirtaş'tı.

Demirtaş hakkında toplamda 486 yıl hapis ve 2 müebbet hapis cezası istenirken, partinin diğer eş genel başkanı Figen Yüksekdağ hakkında ise 192 yıl hapis ve 1 müebbet talep ediliyordu. Eş genel başkanların dışındaki 53 HDP'li vekil hakkında ise, 2 bin 448 yıl hapis ve 15 müebbet isteniyordu.

2017 senesi içinde Figen Yüksekdağ ile birlikte, hakkında kesin hüküm verilen ve haklarında süren davalar nedeniyle firari bulunan vekillerle birlikte 5 HDP Milletvekili'nin vekilliği düşürüldü. HDP'lilerin yanı sıra CHP İstanbul Milletvekili Enis Berberoğlu da MİT TIR'ları davası kapsamında 14 Haziran 2017'de tutuklandı. Böylece 2017 yılının sonunda tahliye edilen ve vekillikleri düşürülenlerle birlikte tutuklu HDP'li vekil sayısı 8 olurken, Berberoğlu'nun da tutuklanmasıyla 9 milletvekili 2018 yılına cezaevinde girmiş oldu.

24 Haziran 2018 milletvekili seçimleri öncesi tutuklu HDP Diyarbakır Milletvekili İdris Baluken'in cezasının onaylanmasıyla aday olmasının engellemesi, HDP Şırnak birinci sıra adayı Abdullah Gün-

gen'in adaylığının veto edilmesinin ardından HDP'nin 24 Haziran seçimlerinde milletvekili adayı 4 ismin, Diyarbakır'da yargılandıkları KCK ana davasında aldıkları cezalar onandı. Mahkumiyeti onananlar arasında HDP'nin 24 Haziran seçimleri için Van'dan 5'inci sırada aday gösterdiği Tayip Temel, Mardin'den 2'inci sıradan aday gösterdiği Pero Dündar, Diyarbakır'dan 9'uncu sıradan aday gösterdiği Musa Farisoğullları ve Hakkari'den 1'inci sıradan aday gösterdiği halen tutuklu olan Leyla Güven de yer aldı.

Yine seçim öncesi, çeşitli gerekçelerle, 6 HDP Milletvekili'nin daha vekillikleri düşürüldü. Haziran ayına kadar vekillikleri düşürülenlerle birlikte, HDP 27. Dönem Milletvekili seçimlerine 8 vekili cezaevindeyken girmiş oldu. Tutuklu adaylardan Leyla Güven Hakkari'den milletvekili seçildi ve tek tutuklu HDP'li vekil Leyla Güven kalmış oldu.

Geçtiğimiz sene içerisinde milyonlarca insanın oyuyla seçilmiş milletvekillerinin adeta talimat üzerine dokunulmazlıklarının kaldırılıp hapsedilmesine ilişkin bir ilk de yaşandı. HDP Urfa Milletvekili İbrahim Aydın'a "Cumhurbaşkanı'na hakaretten" ertelemesiz 1 yıl 3 ay hapis cezası verildi ve meclis tarihinde ilk kez birinin vekilliği bu gerekçe ile düşürülmüş oldu.

2018 senesini geride bırakırken; Demirtaş AİHM kararına rağmen tahliye edilmedi. Bu arada başka bir davadan aldığı hapis cezası istinaf mahkemesi tarafından jet hızıyla onaylandı. Artık tutuklu değil hükümlü olarak hapishanede bulunan Demirtaş'la ilgili verilen ihlal kararı da böylece boşa düşürülmüş oldu.

Son olarak Ankara eski Milletvekili Sırrı Süreyya Önder'in de hapse girmesiyle birlikte HDP Diyarbakır Milletvekilleri Çağlar Demirel ve İdris Baluken, Hakkari Milletvekilleri Abdullah Zeydan ve Selma Irmak, Şırnak Milletvekili Ferhat Encü, Mardin Milletvekili Gülser Yıldırım, Muş Milletvekili Burcu Çelik ve HDP eski Eş Genel Başkanları Figen Yüksekdağ ve Selahattin Demirtaş da dahil olmak üzere 26. Dönem HDP Milletvekilleri'nden 10 tanesi halen cezaevinde bulunuyor. Ayrıca 4 Kasım'dan bu yana HDP eski Eş Genel Başkanı ve Van Milletvekili Figen Yüksekdağ'ın da arasında olduğu 11 kişinin vekilliği düşürüldü.

Milletvekillerinin yanı sıra 53 belediye eş başkanı da tutuklu bulunurken, Demokratik Bölgeler Partisi'nin (DBP) 96 belediyesine de kayyum atandı. 2018'de seçilmişlere yönelik operasyonlar da muhtarlara kadar genişletilirken, HDP'den yapılan açıklamaya göre 2018 yılında en az 2 bin HDP üyesi veya destekçisi gözaltına alındı, en az 500'ü tutuklandı.

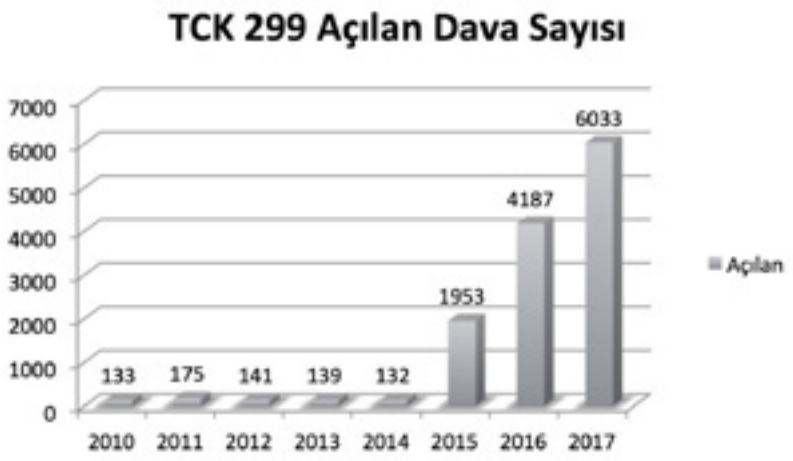

"Devletin saygınlığını korumak"

2014 yılında yapılan halk oylaması sonucunda Recep Tayyip Erdoğan'ın Türkiye Cumhuriyeti'nin 12. Cumhurbaşkanı seçilmesi, Türkiye halkları için yeni bir dönemin başlangıcı oldu. 2014'ten günümüze kadar siyasal ve toplumsal anlamda köklü değişimler meydana gelirken siyasi arenadan günlük yaşantımıza doğrudan yansıyan birçok olay gerçekleşti. 1993 senesinden beri anayasamızda yer alan fakat Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı olması ile birlikte artık hepimizin aşina olduğu, bazılarımızın ise doğrudan mağduru olduğu bu olaylardan bir tanesi de "Cumhurbaşkanı'na hakaret" yasası.

Türk Ceza Kanunu'nun "Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar" bölümünde *Cumhurbaşkanı'na hakaret* suçu "özel" olarak yer almıştır. Maddeye göre Cumhurbaşkanı'na hakaret eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun alenen işlenmesi hâlinde, verilecek ceza altıda biri oranında artırılır. Bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanı'nın iznine bağlıdır (Madde 299). Cumhurbaşkanı'na hakaret suçunun madde gerekçesi de şu şekildedir; "Cumhurbaşkanı'nın Devleti temsil etmesi ve Anayasa'da belirtilen görev ve yetkileri göz önüne alınarak ona yöneltilen "hakaretler"in bir bakıma Devlet kuvvetleri aleyhine cürümlerden sayılması gerektiği düşüncesinden hareketle bu madde kaleme alınmış ve Cumhurbaşkanı'na karşı "hakaret" müstakil bir suç hâline getirilmiştir."

Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı olduğu 2014 senesinden önce de tanımlı olan bu suçu Erdoğan'la birlikte duymaya başlamamızın elbette kocaman bir siyasi arka planı vardır. Yani bu meseleyi ne Erdoğan'ın megalomanlığı ile ne de insanlarda birdenbire artan bir Erdoğan nefreti ile açıklamak mümkün değildir. Oluşturulmaya çalışılan yeni rejimin kırılganlığı, darbe girişimi ile birlikte yaşanan devlet kadrolarındaki köklü değişimin yarattığı güvensizlik hali, hükümeti ve Erdoğan'ı belli kutsallar yaratmaya ve bu kutsallara sıkı sıkıya sarılmaya mecbur bırakmıştır.

"Cumhurbaşkanı'na hakaret"i düzenleyen Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 299. maddesi nedeniyle 2014-2017 yılları arasında 68 bin 827 kişi hakkında soruşturma açılmış, bu soruşturmalardan 12 bin 839'u davaya dönüşmüştür. Prof. Dr. Yaman Akdeniz'in paylaştığı verilere göre açılan davalar kapsamında 3 bin 414 mahkumiyet kararı verilmiş, bin 697 dava ise beraatle sonuçlanmıştır. Erdoğan'ın ilk kez cumhurbaşkanı seçildiği 2014 yılında bu suç kapsamında 132 dava varken, 2015'te bin 953, 2016'da 4 bin 187, 2017'de ise 6 bin 33 dava açıldı. Yine bu suçtan 2014'te 682 soruşturma varken, sayı 2015'te 7 bin 216, 2016'da 38 bin 254, 2017'de 20 bin 539 olmuştur. Muhalefet partilerine mensup kişiler ve gazetecilere açılan hakaret davaları daha görünür olsa da birçok sade yurttaş da bu yasa kapsamında cezalandırılmıştır.

2018 senesi için elimizde net veriler bulunmamakla birlikte haber takibimizde işlemeye çalıştığımız oranda gördüğümüz kadarıyla istisnasız her gün en az bir kişiye Cumhurbaşkanı'na hakaret kapsamında soruşturma başlatılmış veya ceza verilmiştir. Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF)'den Erol Önderoğlu'nun aktardığı bilgilere göre Cumhurbaşkanı Erdoğan, cumhurbaşkanı seçildiği günden bu yana 53 gazetecinin bu suç kapsamında mahkum edilmesine neden oldu.

Toplumun farklı kesimlerinden, farklı meslek gruplarından birkaç örnek vermek gerekirse 2018 senesi içinde;

Bir inşaat işçisi sosyal medya üzerinden yaptığı paylaşımlar ile Erdoğan'a hakaret ettiği gerekçesiyle tutuklandı. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu hakkında "Cumhurbaşkanı'na hakaret" suçlamasıyla fezleke hazırladı ve CHP liderinin 5 Ocak'ta Beşiktaş Belediyesi'nde yaptığı konuşma nedeniyle 4 yıl 8 aya kadar hapisle yargılanabilmesi için dokunulmazlığının kaldırılmasını istedi. İzmir'de Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin mitinginden sonra gittikleri bir eğlence mekanında, Erdoğan'a hakaret içerikli slogan attıkları gerekçesiyle, bir hafta içinde 12 kişi tutuklandı. Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi'nin öldürülmesini protesto etmek amacıyla İzmir'de 2015 yılında düzenlenen eyleme katılan 7 kişi attıkları sloganlar nedeniyle "Cumhurbaşkanı'na hakaret"ten mahkum oldu. ODTÜ'de düzenlenen mezuniyet töreninde "Tayyipler Alemi" adlı karikatürün bulunduğu afişi taşıdıkları gerekçesiyle 4 öğrenci tutuklandı. Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesi, KHK ile ihraç edilen 'barış bildirisi' imzacısı Dr. Cenk Yiğiter'i sosyal medya paylaşımıyla "Erdoğan'a hakaret ettiği" gerekçesiyle ertelemesiz 1 yıl 5 ay 15 gün hapse mahkum etti. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, köşe yazısı ve katıldığı televizyon programındaki konuşması nedeniyle yargılanan gazeteci Hüsnü Mahalli'yi "Erdoğan'a hakaret" suçlamasıyla 2 yıl 5 ay 5 gün hapis cezasına mahkum etti. 9 Nisan 2016 tarihinde Antalya'da düzenlenen bir protesto gösterisinde okuduğu şiir nedeniyle yargılanan Vatan Partisi Konyaaltı İlçe Başkanı Mustafa Ertem, 11 ay 20 gün hapis cezasına mahkum oldu. Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü öğrencisi

Berivan Bila sosyal medya paylaşımları ve 28 Temmuz 2017'de yazdığı "Gazetecilik bölümü ders 1: Gazetecilik Suç Değildir" başlıklı yazısı nedeniyle "Cumhurbaşkanı'na hakaret" suçlamasıyla tutuklandı.

Muhalefetin islamcı kanadından tutun da en radikal sol kesime kadar herkes Cumhurbaşkanı'na hakaretten nasibini almış oldu. En bilindik siyasetçilerin, gazetecilerin yanı sıra bir inşaat işçisine, bir üniversite öğrencisine varana dek toplumun her kesimine öğretildi ki Cumhurbaşkanı'nı eleştirmek suçtur.

2018 yılında Cumhurbaşkanı'na hakaretin yanı sıra Atatürk'e hakaret konusunda da ilginç örnekler yaşandı. 23 yaşında bir kadının Anıtkabir'de çektiği bir videoyu sosyal medyada paylaşması "devlet aleyhine işlenen suçlar" kapsamında değerlendirildi ve genç kadın 2 yıl 6 ay hapse mahkum edildi. Yine sosyal medya üzerinden Atatürk büstüne tokat attığı bir videoyu paylaşan bir çocuk, polisler tarafından işkenceye maruz bırakıldı ve hakkında 3 yıl hapis istemiyle dava açıldı.

5816 Sayılı Kanun da ceza kanunlarında "devlet aleyhine işlenen suçlar" olarak tanımlayabileceğimiz TCK 299, TCK 301 gibi ifade özgürlüğünün önündeki yasal engellerden biri. "Hakaret", "tahrik", "düşmanlık", "teşvik", "saygı" gibi tartışmalı kavramların özgürlüğü kısıtlayıcı cezai müeyyidelere konu olması kaçınılmaz olarak düşünceyi açıklama özgürlüğünün kısıtlanmasıyla sonuçlanıyor. Erdoğan'ı eleştirmek isterken Atatürk'ü korumak veya tersinden Atatürk'ü eleştirirken Erdoğan'a dair bir eleştiriyi taşlamak ifade özgürlüğü bazında tutarsızlıktır.

"Barışı yargılamak"

7 Haziran 2015 genel seçimlerinde iktidar partisi, meclisteki çoğunluğunu kaybederken, HDP'nin %10'luk barajı aşarak 80 milletvekili çıkarması meclis aritmetiğini tamamen değiştirdi. Ancak, Erdoğan seçim sonuçlarını beğenmedi. Ülke yeniden sandık başına giderken çözüm masası devrildi, çatışmalı ortam yeniden başladı. Bölge illerinde birbiri ardına süresiz ve gün boyu sokağa çıkma yasakları ilan edilmeye başlandı, kentler yerle bir edildi. TİHV'nin verilerine göre 16 Ağustos 2015 tarihinden 1 Ekim 2018 tarihine kadar geçen sürede toplam 11 il ve en az 50 ilçede resmi olarak tespit edilebilen en az 332 sokağa çıkma yasağı ilanı edildi. Bu süreçte *en az* 1 milyon 809 bin kişinin özgürlük ve güvenlik hakkı; özel ve aile hayatına saygı hakkı; toplanma özgürlüğü; örgütlenme özgürlüğü; din özgürlüğü; bilgi alma ve verme özgürlüğü, mülkiyetin korunması hakkı, eğitim hakkı, işkence ve insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele yasağı, yaşam hakkı ve vücut bütünlüğü hakkı olmak üzere en temel hakları ihlal edilerek bu yasaklardan etkilenmiş olduğu tahmin edilmektedir.

2016 yılının Ocak ayında yurtiçi ve yurtdışından bir grup akademisyen, "Bu Suça Ortak Olmayacağız" başlıklı bir metin yayınlayarak, devletin vatandaşlarına uyguladığı şiddete son vermesini talep

etti. Hemen ardından, başta Erdoğan tarafından olmak üzere, hedef gösterildiler ve Barış için Akademisyenler İnisiyatifi adına bildiriyi kamuoyuyla paylaşan bilim insanları tutuklandı. İmzacı akademisyenlerden 549'u OHAL KHK'larıyla görevlerinden ihraç edildi, işten çıkarıldı, istifa ve emekliliğe zorlandı. 2017 yılı sonunda da yargılamalar başladı.

Bir yıl içerisinde 499 akademisyen hakkında ayrı ayrı ve 22 farklı mahkemede "Terör örgütü propagandası yapmak" suçlamasıyla davalar açıldı; 444'ünün ilk duruşmaları görüldü. 2018 yılı içerisinde bu davalardan 69'u sonuçlandı; 64 akademisyen 1'er yıl 3'er ay; 3 akademisyen 1'er yıl 6'şar ay; 1 akademisyen 2 yıl 3 ay; 1 akademisyen ise 2 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum oldu.

Türkiye'nin sınır ötesi askeri harekatları 2018 yılında Afrin Operasyonu'yla sürdü. Erdoğan için aynı zamanda bir iç politika aracı olarak da kullanılan operasyonla birlikte savaş karşıtı protestolara ve sosyal medya paylaşımlarına yönelik operasyonlar da başladı. Erdoğan *"sokağa çıkan bedelini öder"* tehdidinde bulundu, sosyal medya paylaşımlarına yönelik operasyonlar başlatıldı. Birçok kentte eylemler yasaklandı. Hemen ardından gözaltılar ve tutuklamalar geldi. Erdoğan barış çağrısı yapanları "vatan hainliği" ile suçladı.

İçişleri Bakanlığı bir aylık süre içerisinde 786 kişinin gözaltına alındığını duyurdu. Bakanlık, gözaltına alınanları sosyal medya paylaşımları nedeniyle "terör örgütü propagandası yapmak" ile, katıldıkları protesto gösterileri nedeniyle de "provokatör" olmakla suçladı. En az 45 kişi tutuklandı. Bazı illerde savcılıklar bünyesinde, 'Afrin Operasyonu' ile ilgili sosyal medya paylaşımlarının incelenmesi için özel birimler oluşturuldu.

"Savaş Bir Halk Sağlığı Sorunudur" başlıklı bir açıklama yapan ve Erdoğan tarafından "terörist seviciler" sözleriyle hedef gösterilen Türk Tabipleri Birliği (TTB) Genel Başkanı Prof. Dr. Raşit Tükel ile birlikte 11 TTB merkez yöneticisi evleri basılarak gözaltına alındı. Ayrıca TTB Genel Merkezi'ne de baskın yapıldı. 1 haftalık gözaltı sürecinin ardından adli kontrol şartıyla serbest bırakılan hekimler

hakkındaki soruşturma, Aralık ayında "terör örgütü propagandası yapmak" ve "halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek" suçlamasıyla davaya dönüştü.

Afrin harekatına son verilmesi için milletvekillerine mektup gönderen 170 aydın hakkında da soruşturma açıldı. Erdoğan metni imzalayan barış çağrıcılarını hedef alarak "*Hainler. Vicdansızlar. Ahlaksızlar... Şehitlerimizin kanı yerde kalmayacak bunu biliniz. Bunların yaptığı riyakarlıktır, fikir soytarılığıdır, teröristlere canlı kalkan olmaktır"* demişti.

Erdoğan, Boğaziçi Üniversitesi'nde Afrin'e dönük harekat için lokum dağıtımını *"Katliamın lokumu olmaz"* sözleriyle protesto eden öğrencileri de, *"O komünist, o vatan haini terörist gençlere üniversitede okuma hakkı vermeyeceğiz" diyerek hedef aldı. Erdoğan'ın "gereğini yapacağız"* açıklamasının ardından öğrencilerin kaldığı yurt ve evlere baskınlar düzenlendi, öğrencilerin 10'u tutuklandı.

2015 yılında Kanal D'de yayınlanan bir programa telefonla bağlanarak, Kürt illerindeki sokağa çıkma yasakları ile operasyonların sona ermesi için, *"Çocuklar ölmesin, analar ağlamasın"* diyerek yaptığı çağrı nedeniyle mahkum olan öğretmen Ayşe Çelik de 2018 yılını hapis tehdidi altında geçirdi. Hükmün kesinleşmesiyle 6 aylık bebeğiyle birlikte cezaevinin yolunu tutan Ayşe Öğretmen daha sonra altı aylık infaz erteleme talebinin kabul edilmesiyle tahliye edildi. Eğer Anayasa Mahkemesi bir karar vermezse bu sürenin sonunda yeniden cezaevine girecek.

Kısacası 2018 yılında da "barış" suçlu(!) olmaya, barış savunucuları da yargılanmaya devam etti.

142 gazeteci ve medya çalışanı cezaevinde

Yılın henüz başında Freedom House'un açıkladığı Dünyada Özgürlükler Raporu'nda, Türkiye "kısmen özgür" kategorisinden "özgür olmayan ülkeler" arasına alındı. Nitekim yılın sonuna geldiğimizde bu tabloda hiçbir olumlu veriyle karşılaşmadık. RSF'ye göre Türkiye, "dünyada en fazla sayıda profesyonel gazeteciyi hapse atma" unvanını sürdürüyor. Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın verilerine göre 142 gazeteci ve medya çalışanı 2019'a cezaevinde girdi. Gazeteciler, 2018'de de haberleri, yorumları ve sosyal medya paylaşımları nedeniyle "terör örgütü üyeliği", "örgüt propagandası", "Cumhurbaşkanı'na hakaret" suçlamalarıyla karşı karşıya kaldı. CHP Milletvekili Utku Çakırözer'in paylaştığı verilere göre OHAL ilanından bu yana 516, sadece bu yıl içinde 118 gazeteci gözaltına alındı. Bir yıllık sürede 105 gazeteci hakim karşısına çıktı. Bunlardan 80'ine mahkumiyet kararı verildi. Gazetecilere toplamda 430 yıl hapis cezası ve yüzbinlerce liralık tazminat cezaları verildi.

Gazetecilerin 15 Temmuz darbe girişimine "iştirak etmekle" suçlandıkları ilk dava olma niteliğini taşıyan "Darbe Girişimi Medya Davası"nda, aralarında Ahmet Altan, Mehmet Altan ve Nazlı Ilıcak'ın da olduğu sanıklar ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkum oldu. Gülen Cemaatine medya desteği vermekten yargılanan ve ceza alan gazeteci Murat Aksoy ve müzisyen ve köşe yazarı

Atilla Taş haklarındaki hükümlerin kesinleşmesinin ardından tekrar cezaevine girdi.

Cumhuriyet gazetesinin yayın politikasının suçlama konusu yapıldığı ve gazetenin yönetici, yazar ve çalışanlarının yargılandığı davada 15 kişi toplamda 81 yıl hapis cezasına mahkum oldu.

Özgürlükçü Demokrasi gazetesi ve Gün Matbaacılık'a OHAL kararnamesiyle verilen yetkiyle kayyum atandı. Gazetenin Afrin Operasyonu'yla ilgili haberleri suçlama konusu yapılırken, matbaayla ilgili olarak da Özgürlükçü Demokrasi gazetesini basmasının yanısıra basımını yaptığı kitaplar hakkındaki toplatma kararları ve bu yayınlara yönelik açılan davalar gerekçe gösterildi.

Artık sadece gazeteciler değil, onların yazılarını okuyanlar da soruşturmalara maruz kalıyor. Kayyum yönetimindeki belediyelerle ilgili haberleri nedeniyle son iki yılda hakkında 24 ayrı soruşturma açılan gazeteci Oktay Candemir son olarak Van Belediyesi'nin istifa eden Genel Sekreteri Mehmet Yaşar hakkında Vanhaberdar sitesinde yayımlanan "Kovulmadım istifa ettim" başlıklı yazısı nedeniyle gözaltına alındı. Dosyada gazeteciyle birlikte haberi beğenen ve yorum yapan 7 okur da şüpheli olarak yer alıyor.

Basın kuruluşlarına yönelik baskılardan AKP içindeki muhaliflere yakınlığıyla bilinen Karar gazetesi de nasibini aldı. Gazete, "ambargoya ve baskıya maruz kaldıklarını" açıkladı.

700'e yakın dergi, gazete, haber hakkında erişim engeli kararı verildi. Muhalif haber portallarına erişim ve engellemeler arttı. Sendika.org web sitesi hakkında 25 Temmuz 2015'ten bu yana 62. kez erişim engeli kararı verildi. 2018 yılının ilk 10 ayında RTÜK tarafından radyo ve TV'lere toplam 4 milyon 653 bin 451 bin TL para cezası kesildi.

Resmi verilere göre son üç yılda bin 954 gazetecinin basın kartı iptal edilirken, yapılan yönetmelik değişikliğiyle basın kartının iptaliyle ilgili maddeye "milli güvenlik ve kamu düzenine aykırı davranışlar" da eklendi. Yapılan değişiklik ile artık Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı kimin gazeteci olup olmadığına keyfi olarak karar verebilecek.

1 yılda 7 bin sosyal medya gözaltısı

AKP iktidarı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sosyal medya ile imtihanı 2013 yılında yaşanan Gezi eylemlerinde eylemcilerin sosyal paylaşım sitesi Twitter'ı aktif bir şekilde kullanmasıyla başladı diyebiliriz. Gezi eylemlerinin sürdüğü bir esnada katıldığı bir TV programında o dönem Başbakan olan Erdoğan "Twitter denilen bir bela var. Abartı, yalanın daniskası burada. Sosyal medya denilen şey şu anda toplumun ve toplumların bana göre baş belasıdır" açıklamalarıyla sosyal medyaya karşı adeta savaş ilan etmişti. Gezi eylemleri bittikten sonra bile Erdoğan'ın sosyal medyayla hesaplaşması bitmemiş ve Erdoğan, 2014'te yerel seçim çalışmaları kapsamında gittiği Bursa'da "Twitter mivitır hepsinin kökünü kazıyacağız. Sosyal medya bir baş belası. Biz bu milleti Twitter'a, Facebook'a yedirmeyiz" sözleriyle bu savaşını bir üst boyuta taşımıştı.

Sosyal medya mecraları ile girdiği bu savaşta sınırlama veya yasaklama gibi hamlelerle kazanamayacağını anlayan Erdoğan, 2015'te ilk tweetini atarak sosyal medyayı da muhalefete dar edecek olan ilk adımını atmış oldu. Bir yandan "AK Troller" diye tabir edilen hesaplarla sosyal medyadan propaganda faaliyetine başlayan iktidar, bir taraftan da internette suç içeriklerinin araştırılması amacıyla 7/24 esasına göre çalışan sanal devriyeler oluşturdu. "Terör örgütü propagandası yapmak, bu örgütleri övmek, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan etmek, halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk etmek, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunmak, devletin bölünmez bütünlüğüne ve toplumun can güvenliğine kast etmek, nefret söylemleri içermek" suçları kapsamında en ufak bir muhalif söylem içeren paylaşımlarda bulunan hesaplar hakkında işlem başlatılırken, binlerce kişi sosyal medya üzerinden yaptıkları paylaşımlar nedeniyle gözaltına alındı ve hatta tutuklandı. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, 2018 yılı içinde "terör" suçlamasıyla 110 bin civarında sosyal medya hesabı takip edildiğini açıkladı. Emniyet Genel Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada da sosyal medya operasyonları kapsamında gözaltına alınan 7 bin 109 kişiden 2 bin 754'ünün tutuklandığı belirtildi. Ayrıca gözaltına alınan 2 bin 828 kişi ise adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı. Yani bu resmi rakamlara göre 2018 yılında sosyal medya

operasyonları kapsamında ortalama olarak günde 20 kişi gözaltına alındı ve bu isimlerden yaklaşık 8'i tutuklandı.

Sosyal medya operasyonlarının sonuçlarının bir diğer boyutuna baktığımızda da durum hiç de iç açıcı değil. Twitter'ın Ocak-Haziran 2018 verilerine göre Türkiye içerik kaldırma taleplerinde 508'i mahkeme kararıyla, 8 bin 480'i resmi kuruluşlardan gelmek üzere toplam 8 bin 988 taleple açık ara ilk sırada yer aldı. İkinci sırada yer alan Rusya 1.641 taleple Türkiye'den 5 kat daha az talepte bulunmuş durumda. İki ülke toplam taleplerin yüzde 73'üne sahip. Aynı dönemde Türkiye 13 bin 843 hesabın kapatılması için Twitter'a talepte bulundu. Bu hesaplardan 425 tanesi kapatıldı. Ayrıca 1.464 tweet de erişime engellendi.

(*) Cumartesi Anneleri Eylemlerinden iki kare: 1995 - 2018

Toplantı ve gösteri hakkı rafa kalktı

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, anayasa ve kanunlarda izne veya başkaca bir onaya tabi olmayan bir hak olarak tanımlanıyor tanımlanmasına, ama aynı kanunlarda düzenlenen kısıtlama sebepleri öyle geniş yorumlanarak öyle sert uygulanıyor ki bu hakkın kullanımı, çoğu zaman kendisine karşı toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenen siyasal iktidara fiilen bağlanmış durumda. Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin kısıtlanmasına olanak sağlayan ve neredeyse her kı-

sıtlama kararında gördüğümüz kamu güvenliği, genel ahlak, genel sağlık, suç işlenmesinin önlenmesi vb. genel kısıtlama sebeplerine ek olarak *"böyle yerlerde böyle eylemlere izin vermemek"* gibi muğlak ve ne anlama geldiği belli olmayan sözlü ifadelerle de hakkın kullanımı fiilen engellenebiliyor. Örneğin; hem toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının uluslararası kapsamına yasal yollarla aykırılık yaratmak anlamına hem de bazı eylemlerin bağlamından koparılarak anlamsızlaştırılması anlamına gelse de Valilik tarafından Taksim bu yıl da toplantı ve gösteri yürüyüşü alanları arasında gösterilmedi.

Yine en sık karşılaştığımız durumlardan biri de, eylemin niteliğinden bağımsız olarak, tabiri caizse eylemciyi yasaklamak! Nuriye Gülmen ve Semih Özakça'nın Yüksel Caddesi'nde günlerce sürdürdüğü eylemler, Cumartesi Anneleri'nin Galatasaray Meydanı'nda yıllardır sürdürdüğü eylemler veya LGBTİQ+ örgütlerinin her yıl İstiklal Caddesi'nde düzenlediği onur yürüyüşleri; içerik, mekan ve eylemcinin hem genel sebeplere hem de "böyle yerlerde yapılan böyle eylemler" gibi öznel koşullarından kaynaklı sebeplere dayanarak engellenenler arasında ilk akla gelenler.

Ama liste tabii ki bunlarla sınırlı değil. Neredeyse toplumun her kesiminin talebini iletebilmek veya tepkisini göstermek için başvurduğu bir yöntem olan toplantı ve gösteri yürüyüşleri üzerindeki bu baskının yoğunlaşmasının sonuçlarından biri de bu hakkın kullanılamamasından doğan mağduriyetlerin çok ve çeşitli kesimleri etkilemesi oluyor. Bu baskıdan nasibini almayan neredeyse yok!

Yılın hemen başında Ankara'da Selahattin Demirtaş'ın davası görülürken, bütün kentin bir karantinaya alındığını gördük. Bu durum özellikle Ankara'da son dönemde sertleşen polis-devlet baskısının en geniş eylem yasaklarından biri anlamına geliyordu. Dikkat çeken gerekçe ise *"Terör örgütlerince suistimal edilerek muhtemel hedef teşkil edeceği..."* oldu. Peki aynı mantıkla, OHAL KHK'larıyla kamu çalışanlarının neredeyse yarısını *"terörle ilişkili"* saydığına göre; devletin aynı gerekçeyle kamu binalarını da insanlara kapatması gerekmiyor mu? Ya da *"terör örgütlerince hedef teşkil edebileceği"* gerekçesiyle yasaklanmayacak toplantı, gösteri (ve hatta konser) olabilir mi?

Yılın son günlerinde Recep Tayyip Erdoğan *"Bizimle beraber grev denilen olaylar ortadan kalktı. Şimdi grevler yok. Grev olmuyorsa işçinin hakkını veriyorsun, hukukunu gözetiyorsun demektir"* diyerek 2018'de toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin özel bir görünümü olan grev hakkının işçiler aleyhine nasıl kullanılmaz hale getirildiğini özetledi. 130 bin metal işçisinin grevinin "milli güvenlik" gibi gerekçelerle yasaklanmasıyla başladığımız yıl boyunca pek çok işçi grevi ve eylemi yasaklandı veya fiilen engellendi. 3. Havalimanı işçilerinin eylemleri ve sonrasında yaşananlar da bu eylem yasağının bir başka görünümünü oluşturuyor. *(Bkz. Yargı Yargılanıyor: 3. Havalimanı İşçileri Dosyası) "İşimi geri istiyorum"* talebiyle Düzce'de oturma eylemi yapan Alev Şahin'e yönelik yapılan gözaltılar ve sonra da Düzce Valiliği'nin -OHAL'in verdiği yetkiyle- kentin tamamında ilan ettiği eylem yasağı, yine 1 Mayıs İşçi Bayramı'nı Taksim'de kutlamak isteyen 78 kişinin gözaltına alınması ve 1 Mayıs'ta Taksim ve çevresindeki bütün yolların kapatılması, iş cinayetlerinden hayatını kaybedenlerin hesabını sormak üzere her hafta Galatasaray'da gerçekleştirilen Vicdan ve Adalet nöbetinin yasaklanması; toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının emek alanında nasıl geriletildiğinin bu yıl akılda kalan örnekleri. Bu örnekler arasında en gülünç olanı ise Kocaeli, Gebze'den geldi. Kaymakamlık; Petrol-İş Sendikasında örgütlendikleri için işten atılan 134 işçinin Flormar fabrikası önündeki eylemleri 197. gününü geride bırakırken Anayasa'da yer alan sendikalaşma haklarını isteyen işçilerin direniş alanında "soba yakmasını", "çadır kurmasını" ve ses aracından "müzik çalmasını" yasakladı.

Bu yıl değil yürüyüşler, eylemler, toplantılar; anma ve cenazelere katılmak da suçlama sebeplerine dönüştü. İnsan Hakları Derneği'nin 24 Nisan 1915 Ermeni Soykırımı'nda hayatını kaybedenler için İstanbul Sultanahmet'te yapacağı anma iptal edildi. İptal nedeni İstanbul Valiliği'nin, etkinlikte yapılacak konuşma metninden "soykırım" kelimesinin çıkarılmasını talep etmesi olarak açıklandı. Pankartı taşıyan üç İHD'li ise gözaltına alındı. Devrimci Gençlik Dernekleri Genel Sekreteri Berkay Ustabaş ise "Berkin Elvan'ın cenazesine katıldığı" gerekçesiyle neredeyse bir yıldır tutuklu.

Liseliler de yasaklardan nasibini alanlar arasında. İstanbul Kadriye Moroğlu Anadolu Lisesi'nde, hakkında taciz iddiasıyla dava açılan coğrafya öğretmeninin görevine devam etmesini protesto eden öğrencilerden 15'ine, 5 günlük okuldan uzaklaştırma cezası verildi. Okul yönetimi, öğrencileri, "İzinsiz gösteri, etkinlik ve toplantı düzenlemek" ile suçladı. Geçtiğimiz Haziran ayında iktidarın eğitim politikalarını protesto etmek için Kadıköy'de eylem yapan ve polisin ağır işkencesine maruz kalan 8 lise öğrencisi hakkında ise '2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanuna muhalefet' suçlamasıyla dava açıldı. "Liseliler değil işkenceciler yargılansın" diyen öğrenciler davanın ilk duruşmasına çağrı yapmak için Kadıköy'de bildiri dağıtırken darp edilerek gözaltına alındı ve götürüldükleri karakolda bir kez daha işkenceye maruz kaldı.

2018 başka bir yönüyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü yasaklamaları bağlamında dikkat çekici bir yıl oldu. Son yılların en kitlesel eylemi olan ve 80 ilde milyonlarca insanın katıldığı Gezi Parkı Direnişi'nin "dava"sı da açıldı. 6 ayrı iddianame kapsamında 120 kişi hakkında dava açıldı. Yaklaşık 600 kişi hakkındaki soruşturmanın ise devam ettiği bildirildi. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hazırlanan ve 63 kişi hakkında düzenlenen son iddianamede şüphelilere 'kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama', 'görevi yaptırmamak için direnme' suçlamaları yöneltildi. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yürütülen Gezi Parkı eylemleri soruşturması kapsamında da tutuklu işadamı Osman Kavala *(Bkz. Yargı Yargılanıyor: Osman Kavala Dosyası)* ile bağlantılı oldukları öne sürülen kişilere 16 Kasım'da operasyon yapılmış, Yiğit Aksakoğlu tutuklanmıştı. Avukat Can Atalay, TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şube Başkanı Tayfun Kahraman ve Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi yöneticilerinden yüksek mimar Mücella Yapıcı da ifadeye çağrılmıştı. Öte yandan Taksim Dayanışması, eylemlerle ilgili olarak 5 yıl sonra yeniden soruşturma başlatılmasına, düzenlediği bir basın toplantısıyla tepki gösterdi. Açıklamada, eylemler sırasında binlerce kişinin yaralandığı, katledilenlerin faillerinin ise korunduğu vurgulandı; *"Gezi'nin şefi ve içeride veya dışarıda finansörü yoktur… Haklı talepler karşısında düşman yaratma, suç icat etme ve 'darbe ve terör örgütü' çıkarma girişimlerine karşı ilk günkü taleplerin arkasındayız"* denildi.

"Köle değiliz" diyen işçiler tutuklandı

Dünya tarihi çeşitli ifadeler ve ifade biçimleriyle dolu. Bunların en eskilerinden biri de herhangi bir şeyi talep etmek için kullanılan ifadeler ve bu ortak veya bir şekilde yanyana gelmiş talepkar ifadelerin grup halinde yüksek sesle talep edilene iletilmesine yönelen biçimler. Bu ifadelerin neticeye ulaştığı durumlar çok olduğu gibi, talebe olmasa bile talep edene saldırıldığı, talep edenin susturulduğu durumlar da az değil. İşte tarihimizin en eski toplu ifade biçimlerinden biri, yani bir araya gelip bir şey talep etmek için senkronize ve kuvvetli şekilde bağırmak… Bu kadar açıklayınca ilginç bir şey anlatılıyormuş gibi oluyor ama bildiğimiz slogan atmak; dünya tarihimizin en yakın döneminde memleketimizde tutuklanma ve yargılanma sebebi oldu!

Uzun zamandır inşaatı süren 3. Havalimanı'nda bir çeşit "ön açılış" için çalışmaların hızlandırılmasıyla, sonradan öğrendiğimiz ve uzun zamandır irili ufaklı şekillerde ortaya çıkan işçi eylemleri 14

Eylül 2018'de bir anda kitleselleşti. En temelde çalışma şartlarının ağırlığı, barınma, yemek ve servis koşullarının kötülüğü, maaşların ödenmemesi ve iş cinayetleri sebebiyle başlayan eylemler bütün yerleşkeye yayıldı. Şirket yetkililerinin kolluk kuvvetlerine başvurmasıyla aynı gece, inşaat işçilerinin kaldığı odalar basılarak 401 işçi gözaltına alındı. 15 Eylül 2018'de inşaat işçileriyle dayanışma amacıyla Dev Yapı-İş ve İnşaat-İş sendikalarının çağrısıyla Kadıköy'de toplanan gruba polis saldırdı ve 27 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan işçilerden 28'i *2911 sayılı kanuna muhalefet, polise muhalefet, kamu malına zarar vermek, çalışma hürriyetinin ihlali, halkı kin, nefret ve düşmanlığa tahrik etmek, görevi yaptırmamak için direnme ve genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması* suçlamaları yöneltilerek tutuklama talebiyle mahkemeye sevk edildi. Savcılığın, bu kararı, kişilerin direnişte aktif rol almış olmaları, durumun video kayıtlarıyla tespit edilmiş olması ve kuvvetli suç şüphesi teşkil etmesi sebebiyle verdiği öğrenildi. Tutuklama talebiyle sevk edilenlerden 24 işçi "*Görevi yaptırmamak için direnme*", *"İş ve çalışma hürriyetinin ihlali"*, *"Kamu malına zarar verme"* ve *"Toplantı ve yürüyüşlere silah vb aletlerle katılma"* suçlamalarıyla tutuklandı. Devam eden eylemler boyunca tutuklanan işçi ve sendikacıların sayısı 35'e kadar yükseldi.

Erdoğan'ın hedefindekiler

Erdoğan bu yıl da geçmiş yıllarda olduğu gibi muhalifleri, sanatçıları, aydınları, hak savunucularını, gazetecileri her fırsatta hedef haline getirmeyi sürdürdü. Her türlü eleştirinin karşısında "yargı sopasını" gösterdi. Bunun son örnekleri 2018'in son günlerinde gazeteci Fatih Portakal ile sanatçılar Metin Akpınar ve Müjdat Gezen oldu.

Erdoğan, protesto hakkının önündeki engelleri eleştiren FOX TV sunucusu Fatih Portakal'ı, *"Birileri sokağa çağırıyor. Haddini bil haddini. Bilmezsen haddini, bu millet patlatır enseni"* diyerek; Halk TV'de katıldıkları bir programda "Kutuplaşma ve darbelere karşı tek çarenin demokrasi olduğunu" vurgulayan Akpınar ve Gezen'i ise *"Bunlar sanatçı müsveddesi... Böyle karşılıksız bu işleri bırakamayız. Yargıda gereği yapılacak. Bunun bedelini ödeyecekler"* diyerek hedef aldı.

Bu açıklamaların ardından gazeteci Portakal, iktidara yakınlığıyla bilinen basın kuruluşlarının ve derneklerin tehditlerine maruz kalırken, Akpınar ve Gezen hakkında ise jet hızıyla harekete geçen savcılık "darbe çağrısı ve Cumhurbaşkanı'na hakaret" soruşturma-

sı başlattı. Sanatçıların "suç" işlediğini savunan Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın bu "suç"u; *"Türkiye'deki mevcut iktidarı, yönetimi, Cumhurbaşkanımızı eleştirmek"* olarak tanımladı. Polis eşliğinde adliyeye götürülen iki sanatçı çıkarıldıkları nöbetçi mahkeme tarafından adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

Hemen ardından Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), FOX TV ve Halk TV'ye "toplumu kin ve düşmanlığa tahrik etmek, toplumda nefret duyguları oluşturmak" gerekçesiyle yaptırım uyguladı. FOX Ana Haber'e üç gün, Halk TV'deki Halk Arenası programına ise sekiz hafta yayın yasağı getirildi. Ayrıca FOX TV'ye 1 milyon TL, 'Halk Arenası' programına ise 80 bin TL para cezası kesildi.

Öte yandan Erdoğan, Meclis'teki bütçe görüşmeleri sırasında aynı zamanda Genelkurmay eski Başkanı olan Milli Savunma Bakanı'nı eleştiren CHP'li vekiller konusunda ise sadece yargıya talimat vermekle kalmadı, aynı zamanda yargılamayı yaptı ve hükmü kurdu. CHP'lileri yargıya havale ederken önce tazminat sonra ceza istedi. Yani artık şekil açısından bile "bağımsız mahkemelere" gerek kalmayacak...

Tanrıça Themis...

Adalet Bakanlığı son olarak 2017 yılına ait adli istatistikleri açıklamış durumda. 2018 yılı verilerini de dört gözle bekliyoruz. Açıklanmış son resmi verilere göre Türkiye'de her 100 kişiden 9'u şüpheli. 2017 yılında 11 milyon 833 bin 926 kişi hakkında soruşturma açıldı. Bu süre zarfında 'Cumhurbaşkanı'na hakaret' ve TCK 301. maddelerini de içeren 'devletin egemenliğine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar' olarak tanımlanan kategorideki 6.381 soruşturma davaya dönüştü. 2017 yılında bu suç kategorisinde yapılan yargılamaların ise 2.343'ü mahkumiyetle sonuçlandı. 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet ettikleri gerekçesiyle sanık olan kişi sayısı 156.151'e ulaşmış durumda.

Bu tablonun ardından şimdi bir de AYM istatistiklerine bakalım. Yüksek mahkemenin 2012 yılından 2018 yılının Ekim ayına kadar olan verilerine göre 324.620 hak ihlali iddiasının 186.437'sini (yüzde 57) adil yargılama hakkının ihlali oluşturdu. Karara bağlanan başvu-

ru sayısı ise 2.213'te kaldı. Bu kararın yüzde 12'sinde adil yargılanma hakkı ihlaline hükmedildi. İfade özgürlüğüyle ilgili 6.667 başvuru yapılırken, bunlardan yalnızca 94 tanesi karara bağlandı. AYM'ye ifade özgürlüğüyle ilgili yedi yılda yapılan toplam başvurulardan karara bağlananların oranı yüzde 1,4'te kaldı. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile yaşam hakkı konularında yapılan başvuruların sayısı sırasıyla 3.404, 1.471 ve 8.384 oldu.

Türkiye'nin AİHM karnesi de bir hayli kötü. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Türkiye hakkında bugüne kadar 3.386 dava açıldı. Davalardan 2.988'inde en az bir maddenin ihlal edildiğine karar verilirken, 77 davada ihlal olmadığı kararı çıktı. Türkiye, son beş yılda ihlal kararları nedeniyle toplam 107 milyon 514 bin 292 Türk Lirası tazminat ödedi.

İhlal kararlarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) maddelerine göre dağılımı ise şöyle; 878 kez "adil yargılanma hakkı" ihlali, 726 kez "özgürlük ve güvenlik hakkı" ihlali, 419 kez "etkin soruşturma hakkı" ihlali, 281 kez "ifade özgürlüğü" ihlali, 272 kez "etkili başvuru hakkı" ihlali, 347 kez "işkence ve kötü muamele yasağı" ihlali. Ayrıca Türkiye'nin AİHM'in ihlal kararını uygulamadığı 1.446 dosya mevcut.

Cezaevleri

Cezaevlerinin sayısı, niteliği, yerleşimi gibi özellikler geliştirilen suç ve cezalandırma politikaları, kamu kaynaklarından adalet harcamalarına ayrılan kaynak miktarı gibi pek çok farklı değişkene bağlı olarak farklı zamanlarda farklı özellikler gösteriyor. Bu farklılıkların takibi de uygulanan suç ve ceza politikalarının sonuçlarını maddi olarak görme imkanı veriyor. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan raporlar, çoğu zaman geçerli, güncel ve yeterli bilgiyi vermekten uzak. Üstelik konu bir de "Tutuklu veya hükümlü öğrenciler", "Çocuk mahpuslar" vb. özne özelinde ayrıca istatistik gerektiren konular veya "terör propagandası", "hakaret" gibi suç özelinde istatistik gerektiren konular olduğu zaman, böyle bir rapora ulaşmak mümkün olmuyor. Cezaevlerinin kamunun ve özellikle bu

alanda çalışan kurumların denetimine ve gözlemine büyük oranda açık olmaması da bu alandaki bilgi eksikliğini ve hatta bazı durumlarda bilgi kirliliğini büyütüyor.

Bütün bu yetersizlikler ışığında (ya da karanlığında?) da olsa cezaevlerinin durumu hakkında bilgi edinebileceğimiz kaynaklar da yok değil. Mahpus veya tutukluların mektupları, yapılan cezaevi ziyaretleri, sağlık raporları, dosyaya gir(ebil)miş başkaca deliller… Cezaevlerinde yaşanan hak ihlalleri, cezaevlerinin kapasitesi ya da mahkum/tutukluların özelliklerine göre (yaş, eğitim durumu, cinsiyeti) profilleri hakkında bilgi edinilen bu kaynaklara göre 2018 yılında da durum son dönemle kıyaslandığında bile hiç parlak değil.

2018 yılında da cezaevlerinde darp, işkence, çıplak arama, ters kelepçe, tehdit ve muhbirliğe zorlama, tekmil dayatması gibi çeşitli hak ihlalleri yaşanıyor. 2018 yılının başlarında, Şubat ayında cezaevlerinden üst üste yapılan şikayetler üzerine harekete geçerek Maltepe Açık ve 2. No.lu L Tipi Kapalı cezaevlerinde inceleme yapan TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu bir rapor yayınladı. İnsan Hakları Derneği de 2018'in ilk 6 ayını baz alan, mahpus ve tutuklu mektuplarından ve yapılan ziyaretlerden öğrenilen bilgilerle bir rapor hazırladı. Farklı hapishanelerde yapılan bu gözlemlerden Türkiye'de hapishanelerin genel durumuna dair bir izlenim edinmek de mümkün. Bu raporlara göre; odalarda ve koğuşlarda ranzaların sayısı yaklaşık 4 katına çıkarılmasına rağmen yine de yeterli kapasitede değil. Daha doğrusu, yatak sayısı "yeterli"nin çok üzerinde ama mahkum sayısındaki orantısız artıştan görünen o ki; suç ve cezalandırma politikaları bizim devasa hapishanelerimize bile sığmayan mahkumiyetler üretiyor. Başta hijyen olmak üzere, banyo-tuvalet kullanımı, mutfak ihtiyaçları, ortak kullanım alanları, kişisel eşyaların muhafazası, boş vakitlerini değerlendirme, sosyal-kültürel imkanlardan yararlanma gibi kaynağını en temel haklarımızdan alan ihtiyaçlar ya hiç karşılanmıyor ya da yetersiz durumda. Sağlık hakkı bu bağlamda en büyük sorunların başında duruyor. Ziyaretçilerle görüşme kısıtlaması, kitap yasağı, mektup yasağı ve sansürü gibi uygulamalar da hem hapishane yönetimlerinin keyfine bırakılmış durumda hem de (OHAL şöyle dursun) "olağan hal"de bile çok

sert biçimde uygulanıyor. Bu tip hukuk dışı uygulamalara direnen mahkumların da bu sebeple disiplin cezalarına çarptırılması oldukça yaygın bir uygulamaya dönüşmüş durumda. Bütün bunların ötesinde suç ve cezalandırma politikalarının "ıslah etme" iddiasının tamamen tersine işleyen ve mahkumları kapasitesizleştirmeyi, onların ifade özgürlüğü başta olmak üzere sosyal ilişkilenme gerektiren tüm hak ve özgürlüklerini engellemeyi hedefleyen tecrit uygulaması hem kurumsal hem de pratik olarak sürdürülüyor.

2018 yılında yayınladığımız *Dünyanın Gözleri: Tutuklu Öğrenciler raporu* da cezaevlerindeki kapasite aşımı ve hak ihlallerinin özel bir alandaki yansımalarını ortaya koyuyor. Cezaevlerinde bulunan 70.000'den fazla öğrenci, diğer mahpusların maruz kaldığı hak ihlalleriyle birlikte bir de eğitim hakkı ihlal edilerek iki kez cezalandırılıyor. Yine öğrenciler için de uzun tutukluluk sürelerinin olduğu; böylece masumiyet karinesinin ve tutuksuz yargılamanın esas olması gibi en temel ceza hukuku ilkelerinin ihlal edildiği söylenebilir.

Erişim engelleri

Haber alma ve bilgi edinme özgürlükleri 2018 yılında da getirilen erişim engelleriyle ihlal edilmeye devam etti. İnternet ansiklopedisi Wikipedia'ya 29 Nisan 2017'de *"Türkiye'yi çeşitli terör gruplarıyla aynı düzlemde ve işbirliği halinde göstermeye çalışan içerikler barındırdığı"* gerekçesiyle getirilen erişim engeli kararı ise bir buçuk yılı aşkın süredir kaldırılmadı. Konuyla ilgili olarak Kasım 2018'de yöneltilen bir soru önergesine verilen cevapta Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Cahit Turhan tarafından, "Yapılan son kontroller neticesinde, erişim engellenmesine dayanak oluşturan içeriklerin muhteviyatının yeterli ölçüde değiştirilmediği görülmüştür" açıklaması yapıldı.

Haber sitesi sendika.org'un hesabı, 23 Ağustos 2017'deki 61. engellemeden sonra, bir kez daha Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kuru-

mu (BTK) kararıyla erişime kapatıldı. Sendika.org'dan yapılan açıklamada, "BTK'nin 62. nafile sansürü karşısında 'sendika63.org' adresi ile yayınımıza devam ediyoruz" denildi.

"siyasihaber3.org", 14 Kasım günü akşam saatlerinde Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından, hiçbir gerekçe gösterilmeden erişime kapatıldı. Daha önce de üç kez erişim engeli kararıyla karşılaşan ve bu kez de "idari tedbir" adı altında erişime engellenen "siyasihaber.org", yayınına "siyasihaber4.org" alan adı üzerinden devam ediyor.

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan tarafından Sanayi ve Teknoloji Bakanı olarak atanan Mustafa Varank'ın ilk icraati, hakkında yapılan haberlere erişim engeli kararı aldırmak oldu. 9 Temmuz'da bakan olarak atanan Mustafa Varank'ın 10 Temmuz'da erişim engeli kararı aldırdığı haberlerden biri, 18 Mart 2014'te, evrensel.net'te yayınlanan "THY uçağı ile silah sevkiyatı iddiası" başlıklı haber. Haberde, o dönem Başbakan Başdanışmanı olan Mustafa Varank ile THY Özel Kalem Müdürü Mehmet Karakaş'a ait olduğu iddia edilen ses kaydına yer veriliyor.

Haber sitelerine uygulanan erişim engellerinden bir diğeri de, aralarında internet sitemizde 26 Mayıs 2015 tarihinde "Onur Yaser Can davasında reddi hakim talebi" başlığıyla yayınlanan haberin de yer aldığı 11 URL adresine getirildi. İstanbul 11. Sulh Ceza Hakimliği'nin 07.06.2018 tarihli kararına gerekçe olarak, Onur Yaser Can davası olarak bilinen ve polislerin yargılandığı davanın reddi talep edilen üye hakimi Mahmut Lütfü Yenihal'in "kişilik haklarına saldırıda" bulunulması gösterildi. Karara karşı gerçekleştirdiğimiz itirazımız ise İstanbul 12. Sulh Ceza Hakimliği tarafından reddedildi.

***"Kültür ve sanat özgür"* mü?**

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 19 Aralık 2018'de Ankara'da düzenlenen Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülleri Töreni'nde Türkiye'nin en büyük sorununun *"Kendi toplumunu, ülkesini küçümseyen bir grubun uzunca bir süre kültür sanat dünyamı-*

zı adeta esir alması olduğunu" söyledi ve *"Kültür ve sanat özgürdür"* dedi. Erdoğan yine 21 Aralık 2018'de Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda gerçekleştirilen "Necip Fazıl Ödülleri" töreninde yaptığı konuşmada, *"(...) Türkiye'nin düşünce ve yazı hayatı çok uzun yıllar, her türlü keyfiliğin, her türlü bağnazlığın sergilendiği bir alan olmuştur. Eserin özgünlüğünden ziyade ideolojisine bakan, yazarın kimliğini eserinin önüne koyan bir kesim, tekellerine aldığı bu alanda kendi hizipleri, kendi küçük grupları dışında hiç kimseye hayat hakkı tanımamıştır. Bu kesimin senelerce baş tacı ettiği, ödüle boğduğu birçok ismin tek alameti farikası, fikirlerin orijinalliğinden, eserlerinin kalitesinden, oyunculuklarının gücünden ziyade kendileriyle aynı marjinal ideolojik kabileye mensubiyetleridir. Millete tepeden bakan, kendi insanını hor, hakir gören, kaymağını yedikleri bu ülkeye adeta asalak gibi yapışan elitler, Türkiye'nin kültür hayatının çoraklaşmasının da başlıca müsebbipleridir"* ifadelerini kullandı.

Peki ama durum gerçekten böyle mi? 2018'de yaşananlara ilişkin birkaç istatistik, bize durumun pek de Erdoğan'ın ifade ettiği gibi olmadığını gösteriyor. Sanat Meclisi'nin açıkladığı 2018 raporuna göre; 2018 yılında 15 tiyatro oyunu çeşitli sebeplerle yasaklandı, kültür merkezleri 16 kez baskına uğradı, kırılıp döküldü, 25 sanatçı değişik sebeplerle tutuklandı, haklarında dava açılan iki film yasaklandı, 6 müzisyen başına ödül konularak suçlu ilan edildi, 5 tablo sansürlendi, 8 heykel tahrip edildi, 1 heykel tecavüze uğradı, 2 festival yasaklandı, 7 tarihi eser restorasyon adı altında tahrip edildi.

İstatistiklerin yanında birkaç olayı da anmak gerek.

28 Şubat 2018'de, TRT Yayın Denetleme ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, yaptığı denetimler sonucu 142 Türkçe, 66 Kürtçe şarkıyı sözleri nedeniyle yayınlamama kararı aldı. TRT Yönetimi tarafından KİT Komisyonu üyelerine verilen yanıtta "Akıl Çıkmazı", "Dört Duvar Özgürlük" isimli programların ve 142 Türkçe, 66 Kürtçe şarkı sözünün 6112 Sayılı Kanunun 8. maddesi 1. fıkrası ilgili bentleri çerçevesinde yasaklandığı belirtildi.

Manisa Soma'da 301 maden işçisinin hayatını kaybettiği 13 Mayıs 2014'teki katliamın ardından kurulan Soma Mekansızlar Tiyatro-

su'nun sahneye koyduğu *Parayla Satılmaz* adlı oyunun 15 Aralık'ta yapılacak gösterimine, Soma Kaymakamlığı tarafından, *"içinde sakıncalı sözler ve içerikler bulunduğu"* gerekçesiyle izin verilmedi.

25 Kasım Kadına Şiddete Karşı Mücadele ve Dayanışma Günü'nde kadına yönelik şiddeti protesto etmek amacıyla bir araya gelen binlerce kadının eylemine izin verilmedi. İstanbul 25 Kasım Platformu'nun organizasyonuyla Taksim Tünel Meydanı'nda buluşan ve Galatasaray Meydanı'na yürümek isteyen kadın örgütlerine müdahalede bulunan polis, gaz bombası ve plastik mermi kullandı. Bunun üzerine ara sokaklardan farklı noktalara dağılan kalabalık, 25 Kasım Platformu'nun basın açıklamasını okudu.

Barış Atay'ın *"Sadece Diktatör"* isimli oyunu Ocak 2018'de Artvin ve Hopa'nın ardından Kadıköy, Ankara, İzmir ve Kocaeli'de yasaklandı. 5 Aralık'ta ise bu kez Antalya Valiliği, OHAL dönemindeki yasak kararını gerekçe göstererek oyunun sahnelenmesini engelledi.

Tiyatro oyuncusu Levent Üzümcü 30 Aralık'ta yayınladığı bir videoyla 'Anlatılan Senin Hikayendir' oyununun 10 Ocak'ta İskenderun'da yapılacak gösteriminin baskılar nedeniyle iptal edildiğini duyurdu. Üzümcü, oyunu sergileyecek koleje baskı yapıldığını belirterek, *"Sanatın ve sanatçının hiç olmadığı kadar özgür, demokrasinin hiç olmadığı kadar ileride olduğu şu günlerde İskenderun'da oynayacağımız oyunun oynanacağı kolejin sahnesi, yapılan baskılar nedeniyle elimizden alındı"* dedi.

Denetlenemeyen kamu harcamaları Sayıştay raporları

Tüm kamu harcamalarının usulüne uygun biçimde yapılıp yapılmadığını denetleyen Anayasal bir kuruluş olan Sayıştay'ın kamu idarelerini, bakanlıkları ve devlete ait şirketleri kapsayan denetim raporlarında yer alan bulgular çok sayıda usulsüz işlem ve harcamayı bir kez daha kamuoyu gündemine getirdi. Hemen ardından Sayıştay'ın "Kamu İdareleri Denetim Raporlarını" hazırlayan başkan yardımcısı görevden alınarak yerine başkası getirildi.

Gerek yargı erkiyle donatılmış olması, gerekse de herhangi bir üst kuruluşa bağlı olmayan özel statüsüyle bağımsız bir kurum olsa da siyasal iktidarın denge ve denetleme mekanizmalarına karşı "alerjisi" ve son yıllarda yapılan yasal değişiklikler sonucu Sayıştay'ın yetki alanı ve fonksiyonu kısıtlanmış ve işlevsizleşmiş durumda. Örneğin son sekiz yılda hiçbir usulsüzlük tespiti hakkında adli ve idari soruşturma başlatılmadı.

Son raporlar arasındaki tutarsızlıkları da bu doğrultuda okumak mümkün. Devlet kurumları, bakanlıklar, genel müdürlüklerin raporlarının belediyeler hakkındaki raporlardan daha kısa olması o yüzden dikkat çekici. Raporlar Cumhurbaşkanlığı için 10 sayfa, Başbakanlık için 14 sayfa iken belediyeler hakkında hazırlanan raporların sayfa sayıları yüzleri buluyor. Bu kadar büyük bütçeli kurumların bir yıllık harcamalarında, bir ilçe belediyesi kadar bile bir yanlış olmaması mümkün mü?

Bu tutarsızlığa rağmen raporlar şeffaflık, kontrol ve denetleme mekanizmalarının ne kadar hayati olduğunu bir kez daha gözler önüne seriyor.

Dikkat çeken üsülsüzlükler arasında mevzuat engeline rağmen torpille yapılan atamalar, yapılmayan etkinlikler için ödenen paralar, 765 kişilik gezi için yapılan 15 bin kişilik ödeme, 100 km'de ortalama 4-5 lt benzin tüketmesi gereken araçların 63 lt yakıt tüketiyor gösterilmesi gibi örnekler de var.

Raporlara https://www.sayistay.gov.tr/tr/?p=2&CategoryId=103 adresinden erişebilirsiniz

Raporlar ne diyor?

İnsan Hakları Derneği (İHD) ve **Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV)** 10 Aralık İnsan Hakları Günü dolayısıyla hazırladığı rapora göre 2018'in ilk 11 ayında 2 bin 710 kişinin yaşam hakkı ihlal edildi, yüzlerce insan işkence ve kötü muameleye maruz kaldı. Düşünce ve ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri hakkı ise bu süreçte neredeyse rafa kalktı. TİHV verilerine göre 2018 yılının ilk 11 ayında işkence ve diğer kötü muameleye maruz kaldığı iddiasıyla toplam 538 kişi TİHV'na başvurdu. İHD'nin verilerine göre ise 2018 yılının ilk 11 ayında 284'ü gözaltında kaba dayak ve diğer yöntemlerle, 175'i gözaltı yerleri dışında ve 2 bin 260'ı güvenlik güçlerince müdahale edilen toplantı ve gösterilerde olmak üzere toplam 2 bin 719 kişi işkence ve diğer kötü muamele ile karşılaştı. 2018'in ilk 10 ayında toplumun çeşitli kesimleri tarafından düzenlenmek istenen barışçıl gösterilere 785 kez müdahalede bulunuldu. Bu müdahaleler sırasında insanlar işkence düzeyine ulaşan polis şiddetine maruz kaldı. 3 bin 697 kişi gözaltına alınırken 118 kişi de tutuklandı.

Rapora https://goo.gl/abdZyr adresinden erişebilirsiniz.

Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ)'nin 2018 yılına ilişkin hazırladığı rapora göre, Türkiye üst üste 3. kez en çok gazetecinin hapsedildiği ülke oldu. Dünya genelinde hapiste olan gazetecilerin yarıdan fazlası Türkiye, Çin ve Mısır'da bulunuyor. Raporun Türkiye ile ilgili bölümünde darbe girişimi öncesi baskıların arttığı belirtilirken "Erdoğan, 2016'daki başarısız darbe girişiminden önce baskı yapmaya başladı ancak daha sonra baskıları arttırdı ve kararnamelerle 100'den fazla basın merkezini kapattı. Gazetecilik mesleğiyle bağlantılı kişiler için de durum savunmasız bir halde" ifadelerine yer verildi.

Rapora https://goo.gl/bfT4M4 adresinden erişebilirsiniz.

REPORTERS SANS FRONTIERES
POUR LA LIBERTE DE L'INFORMATION

2018 Yılı Basın Özgürlüğü Bilançosu'nu açıklayan **Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF)** örgütünün verilerine göre dünya genelinde 348 gazeteci ve basın mensubu cezaevlerinde. Bu isimlerin yarısından fazlası 5 ülkede bulunuyor. Rapora göre Türkiye, hapisteki profesyonel gazeteci sayısı bakımından ise yine ilk sırada yer aldı. RSF bu durumu, "Türkiye'nin despot rejimi, dünyada en fazla sayıda profesyonel gazeteciyi hapse atma unvanını sürdürdü" diye ifade etti. Ayrıca 80'den fazla gazetecinin de "terör propagandası", "Türk kimliğini aşağılamak" ve "Cumhurbaşkanı'na hakaret" gibi suçlardan uzun süreli hapis cezalarına çarptırıldığını belirtti.

Rapora https://rsf.org/en/ranking/2018 adresinden erişebilirsiniz.

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, hak savunucularına yönelik ihlallerle ilgili "Fırtınaya Göğüs Germek: Türkiye'deki Korku İkliminde İnsan Haklarını Savunmak" başlıklı bir rapor yayınladı. Olağanüstü Hal koşullarında insan hakları için seslerini yükseltmeye devam edenlerin ağır bir bedel ödediği ifade edildi. Rapora göre, muğlak terörle mücadele yasaları muhalif görüşleri kriminalize etmek için kullanılıyor. Muhalif sesleri susturma amacıyla tehdit, iftira ve yıldırmaların yanı sıra insan hakları savunucuları kamuoyu önünde "terörist", "darbe savunucusu", "vatan haini", "yabancı ajan", "düşman yandaşı", "casus", "devlet düşmanı" olmakla ya da ulusal veya ahlaki değerlere karşı çıkmakla itham ediliyor. Yetkililerin bu ve benzeri açıklamaları insan haklarına yönelik şiddeti teşvik ettiği gibi, hak savunucularının ciddi saldırı riskiyle karşı karşıya kalmalarına sebep oluyor.

Rapora https://goo.gl/L5gCve adresinden erişebilirsiniz.

Prof. Dr. Yaman Akdeniz ile Yrd. Doç. Dr. Kerem Altıparmak'ın English PEN için hazırladıkları **"Türkiye'de Can Çekişen İfade Özgürlüğü: OHAL'de Yazarlar, Yayıncılar ve Akademisyenlerle İlgili Hak İhlalleri"** başlıklı raporda, hükümetin muhalif görüşte olan aydınlara yönelik "susturma politikası" izlediği vurgulandı; "Türkiye, muhalif görüşteki akademisyenden milletvekiline, sanatçıdan, gazeteci ve yazarına kadar hemen herkesin terör propagandası yaptığı veya terör örgütü üyesi olduğu gerekçesiyle sorgulanıp, tutuklanabildiği ve yargılandığı bir dönemden geçmektedir" dendi. Raporun verilerine göre 2010-2017 arasında "terör propagandası" suçundan toplam 94 bin 396 dava açıldı, 26 bin 921 mahkumiyet kararı verildi, 4 bin 622 kararda da hükmün açıklanması geri bırakıldı. Aynı dönemde "örgüt üyeliği"nden 115 binin üzerinde dava açıldı; 37 bin 356 mahkumiyet ve 624 hükmün ertelenmesi kararı verildi. TCK'nın 299. maddesinde yer alan Cumhurbaşkanı'na hakaret suçu ile ilgili ceza soruşturmalarında da ciddi artış görüldü. 2010-2016 arasında açılan toplam 6 bin 860 davanın 6 bin 272 tanesi Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı seçilmesinden sonra açıldı. 1315 mahkumiyet kararının 1162 tanesi Erdoğan döneminde verildi.

Rapora https://goo.gl/vhJFEq adresinden erişebilirsiniz.

Basın Konseyi, ifade ve basın özgürlüğü açısından 2018'in değerlendirildiği 'İfade ve Basın Özgürlüğü Raporu'nda, gözaltına alınmalar, peşpeşe açılan davalar, tutuklamalar, müebbede kadar varan çok ağır mahkumiyet kararları, kapanan gazete ve televizyonlar, işsiz kalan yüzlerce gazeteci, basın mensuplarının en üst makamlardan hedef gösterilip tehdit edilmeleriyle 2018'in medya mensupları için "kapkara bir yıl" olduğuna vurgu yaptı.

Raporun tam metnine https://goo.gl/5nT5Ma adresinden erişebilirsiniz.

TÜRKİYE YAYINCILAR BİRLİĞİ

TURKISH PUBLISHERS ASSOCIATION

Türkiye Yayıncılar Birliği'nin Haziran 2017-Kasım 2018 döneminde yayıncılara yönelik soruşturma ve davalar, kitap yasaklama kararları ve sansür dahil olmak üzere engellere dair verileri derlediği Yayınlama Özgürlüğü Raporu'nda yayıncılar için ifade ve yayımlama özgürlüğünü savunmanın, aykırı ve yaratıcı ifadeleri ortaya koymanın ve yaymanın giderek zorlaştığı, yayın seçimindeki cesaretlerinin kaçınılmaz olarak kırıldığı, yayınevi yöneticilerine ve yazarlara kitaplarından ötürü TCK ve TMK'nin çeşitli maddelerinden açılan davalarda hem esas hem usul açısından ciddi hatalar görüldüğü vurgulandı.

Rapora https://goo.gl/XmceTQ adresinden erişebilirsiniz.

2018'İN İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ İHLALLERİNDEN ÖRNEKLER

SUÇLU YAZILAR, SÖZLER, PAYLAŞIMLAR...

Saadet Partisi vekili Cihangir İslam'a soruşturma

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Saadet Partisi Milletvekili Cihangir İslam hakkında KHK'yla ihraç edilenler hakkında Meclis kürsüsünden yaptığı ve sosyal medya hesabından da paylaştığı konuşma nedeniyle, "Türk milletini, Türkiye Cumhuriyeti devletini, devletin kurum ve organlarını aşağılama, suçu ve suçluyu övme" iddialarıyla soruşturma başlattı. Suçlanan konuşma şöyle: *"Siz kadir kıymet bilmez, siyaseten nankörsünüz. 15 Temmuz bahane, bütün muhaliflerinizi, hakkı söyleyenleri, zulmünüzü yüzünüze söyleyenleri tasfiye ediyorsunuz. Zulmediyorsunuz ve zalimsiniz. Allah'a değil, en çok aldatıldım diyen âciz bir kula kulluk ediyorsunuz… Beddua alıyorsunuz. 'Ocakları sönsün, soyları kurusun, Allah belalarını versin' diyor insanlar size..."*

"Tayyipler Alemi" karikatürü nedeniyle tutuklanan öğrenciler hakkında açılan dava

Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) yapılan mezuniyet töreninde açılan pankartlardan dolayı 'Cumhurbaşkanı'na hakaret' suçlamasıyla gözaltına alınan öğrencilerden 4'ü sevk edildikleri Sulh Ceza Hakimliğince tutuklandı. Öğrencilere soruşturma açılmasına neden olan pankartta, 2004 yılında Penguen Dergisi'nde yayınlanan Recep Tayyip Erdoğan'ın fil, zürafa, maymun, deve, kurbağa, yılan, inek ve ördek şeklinde resmedildiği "Tayyipler Alemi" karikatürü bulunuyordu. Tutuklu öğrenciler haklarındaki iddianamenin Ankara 11. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından kabul edilmesiyle tahliye edildi. Dosya kapsamında sanıkların 4 yıla kadar hapisleri istenirken, suçun alenen işlendiği gerekçesiyle de verilecek cezada altıda bir oranında artırım talep edildi.

"Tayyipler Alemi" karikatürü fezlekelik oldu

"Tayyipler Alemi" karikatürüyle ilgili başlatılan soruşturmalar kapsamında CHP'li milletvekilleri hakkında dokunulmazlıklarının kaldırılması talebiyle fezleke düzenlendi. CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, mezuniyet töreninde "Tayyipler Alemi" karikatürünün

bulunduğu bir pankart taşıyan üniversite öğrencilerinin tutuklanmasına tepki göstererek Twitter'da "Eleştiriye ve mizaha tahammül edeceksin, etmelisin! Hapse atarak eleştirinin ve mizahın önüne geçemezsin" notunu paylaşmıştı. Kılıçdaroğlu ve aynı paylaşımı yapan 72 CHP milletvekili hakkında "Cumhurbaşkanı'na hakaret" iddiasıyla soruşturma başlatılmıştı.

Savcının kararını haberleştiren Cumhuriyet'e 'Erdoğan'a hakaret' soruşturması

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun açıkladığı Man Adası belgelerine ilişkin savcılığın verdiği takipsizlik kararını "Savcılık: Man belgeleri gerçek" başlığıyla haber yapan Cumhuriyet muhabiri Alican Uludağ hakkında soruşturma başlattı. Erdoğan'ın şikayeti üzerine başlatılan soruşturmada Uludağ "Cumhurbaşkanı'na hakaret ve iftira" ile suçlanıyor. Erdoğan'ın avukatı Ahmet Özel dilekçesinde Cumhuriyet'in Erdoğan aleyhine yayın yapma stratejisi olduğunu öne sürerken "Cumhuriyet gazetesi gibi her fırsatta müvekkilimi kamuoyu önünde karalamayı ve suçlamayı yayın politikası haline getirmiş Birgün ve Sözcü gazeteleri de bu iddiaların çarpıtılarak kamuoyuna sunulmasında öncülük etmekte, müvekkilimin şahsına ve itibarına yönelik saldırı eylemlerini birlikte gerçekleştirmektedirler» ifadesini kullandı.

Cumhuriyet gazetesi muhabiri Canan Çoşkun'a 2 yıl 3 ay hapis cezası

İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi, Cumhuriyet gazetesi muhabiri Canan Coşkun'u 'terörle mücadelede görev almış kişileri hedef göstermek' suçundan 2 yıl 3 ay hapis cezasına mahkum etti. Ceza ertelenmedi. Gazeteci, DHKP-C'ye yönelik yürütülen bir soruşturma kapsamında gözaltına alınan avukatların savcılık sorgularını haberleştirdiği için yargılanıyordu.

Gazeteci Oğuz Güven'e 6 ay hapis cezası

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, Cumhuriyet gazetesinin internet sitesinden yayınlanan bir karikatür nedeniyle yargılanan gazeteci Oğuz Güven'i 'halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme' suçlamasıyla 6 ay hapse mahkum etti. Charlie Hebdo'nun Hz. Muhammed'e yönelik karikatürünü köşelerinde yayınladıkları için yargılanan gazetenin yazarları Ceyda Karan ve Hikmet Çetinkaya 'halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik' suçundan 2'şer yıl hapis cezasına mahkum olmuşlardı. Bu sırada adliyede yaşananları gazetenin internet sitesinden aktarırken aynı karikatürü yayınlayan Güven hakkında da dava açılmıştı.

Hayatın Sesi Televizyonu yöneticilerine toplam 11 yıl 3 ay hapis

İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, KHK ile kapatılan Hayatın Sesi Televizyonu'nun sahibi Mustafa Kara ve ortağı İsmail Gökhan Bayram ile Genel ve Sorumlu Müdürü Gökhan Çetin'i 'örgüt propagandası' suçlamasıyla 3 yıl 9'ar ay hapse mahkum etti. Dava kapsamında 3 isim Ankara Gar Katliamı ve Cizre'deki sokağa çıkma yasağıyla ilgili yayınlanan haberlerle IŞİD ve PKK propagandası yapmakla suçlanıyordu.

Gazeteci Seda Taşkın'a 7 yıl 6 ay hapis cezası verildi

Tutuklu Mezopotamya Ajansı muhabiri Seda Taşkın'ın haber paylaşımları ve haber kaynakları ile görüşmeleri nedeniyle yargılandığı davanın karar duruşması Muş 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Taşkın, 'örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım' suçundan 4 yıl 2 ay, 'örgüt propagandası' suçundan ise 3 yıl 4 ay olmak üzere, toplamda 7 yıl 6 ay hapse mahkum oldu. Mahkeme, gazetecinin tutukluluğunun temyiz süresi boyunca devamına hükmetti.

Gazeteci Faruk Arhan'a TCK 301'den hapis cezası

İstanbul 59. Asliye Ceza Mahkemesi, gazeteci yazar Faruk Arhan'ı, 'Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Türk Milletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılamak' suçlamasıyla 6 ay 7 gün hapse mahkum etti. Şırnak'ın Cizre ilçesinde sokağa çıkma yasağı sırasında yaşanan sivil ölümlerle ilgili paylaştığı tweet'ler nedeniyle yargılanan gazeteci hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildi. Arhan, beş yıl süreyle denetime tabi tutulacak. Bu süre içerisinde kasten işlediği başka bir suçtan mahkum olursa bu cezanın da infazı yapılacak.

Nurcan Baysal'a Cizre yazısı nedeniyle 10 ay hapis

Yazar Nurcan Baysal'ın Cizre'deki operasyonları sonrasında özel harekat polislerinin kullandığı evlerin durumuna ilişkin kaleme aldığı yazı üzerine açılan davada 'emniyet teşkilatını alenen aşağılama' gerekçesiyle 10 ay hapis cezası verildi. Ceza 5 yıl denetim şartıyla ertelendi.

Saldırıya uğrayan Afrika gazetesi ile röportaj yapan gazeteciye dava

'Afrin Operasyonu'yla ilgili attığı manşet nedeniyle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın hedef gösterdiği Afrika Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni Şener Levent ile röportaj yapan gazeteci Ahmet Kanbal'a İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açıldı. Kanbal; Kıbrıs'ta yayın yapan ve Erdoğan'ın açıklamalarının ardından saldırıya uğrayan gazeteyle ilgili "Afrika Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Şener: Onlar için fetih benim için işgal" başlıklı bir haber hazırlamıştı. Haberi sosyal medyada da paylaşan gazeteci 'örgüt propagandası' ile suçlandı, 9 yıla kadar hapsi istendi.

Gazeteci Ece Sevim Öztürk tutuklandı

Çağdaş Ses haber sitesi genel yayın yönetmeni gazeteci Ece Sevim Öztürk, 13 günlük gözaltı sonrası İstanbul 1. Sulh Ceza Hakimliği'nce "terör örgütüne bilerek yardım etme" suçlamasıyla tutuklandı. Öztürk hakkında 'örgüt propagandası' suçlamasıyla hazırlanan iddianame İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabul edildi. İddianamede savcılık "FETÖ'nün 24 Haziran'daki genel seçimler öncesi ve sonrasında meşruluğa gölge düşürerek, toplumsal kargaşa yaratmaya çabaladığını", Öztürk'ün de "gazetecilik adı altında bu amaca hizmet için darbe girişimi ve yargılamalarla ilgili paylaşımlarda bulunduğunu" ileri sürdü. Darbe girişimi sonrası hazırladığı "Deniz Kuvvetlerinin En Karanlık Günü" başlıklı belgeseli ve Twitter üzerinden paylaştığı altı gönderi suçlama konusu yapıldı. Yargılama sonucunda 3 yıl 1 ay 15 gün hapse mahkum olan gazeteci kararla birlikte 173 gün cezaevinde kaldıktan sonra tahliye edildi. Hakkında yurtdışına çıkış yasağı konuldu.

Gazeteci Fatih Portakal'a "Cumhurbaşkanı'na hakaret"ten soruşturma

Gazeteci Fatih Portakal hakkında oyuncu ve HDP'li vekil Barış Atay'ın 'Sadece Diktatör' isimli tiyatro oyununun yasaklanmasına ilişkin attığı tweet nedeniyle "Cumhurbaşkanı'na hakaret" suçundan soruşturma başlatıldı. Savcıya ifade veren Portakal, Cumhurbaşkanı'na hakaret etmediğini, düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında paylaşım yaptığını söyledi. İhbarın bir yurttaş tarafından yapıldığı belirtildi. Portakal'ın soruşturmaya konu tweetleri şöyleydi; "Barış Atay'ın 'sadece diktatör' tiyatro oyunu her yerde resmi ideoloji tarafından yasaklanıyor. Bir oyun yönetenleri ne kadar rahatsız edebilir ki? Tiyatro oyunundan korkulabilir mi? Alt tarafı oyun...", "Sadece Diktatör; korkutan, kızdıran ve yasaklatılan oyun."

Ayşe Hür'e sosyal medya paylaşımından hapis cezası

İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesi, tarihçi yazar Ayşe Hür'ü Twitter paylaşımları nedeniyle 'örgüt propagandası' suçlamasıyla 1 yıl 3 ay hapis cezasına mahkum etti. Ceza ertelendi. Hür, Twitter'dan paylaştığı "Defalarca belirttim fikrimi: *'PKK terör örgütü değil, terörü yaygın bir şekilde kullanan gerilla/halk hareketidir"* mesajı nedeniyle yargılanıyordu. Hür, mahkumiyet kararını "Mahkeme sosyolojik tanım içeren tek twitimden fiks tarifeden cezamı verdi" ifadesiyle duyurdu.

Ekonomik krizle ilgili sosyal medya paylaşımına tutuklama

HDP'nin Siirt İl Genel Meclisi eski üyesi İdris İlhan sosyal medya paylaşımları nedeniyle tutuklandı. *"Dolar yükseldiği için batmıyoruz, battığımız için dolar yükseliyor. Dolar: 7.15"* şeklindeki paylaşımı nedeniyle 'örgüt propagandası yapmak' ve 'Sermaye Piyasası Kanunu'na muhalefet' ile suçlanan İlhan Siirt E Tipi Cezaevi'ne gönderildi.

Afrin paylaşımına 4 yıl 6 ay hapis cezası

Gaziantep 7. Ağır Ceza Mahkemesi, sosyal medya üzerinden Afrin operasyonuna tepki gösteren ve 3 aydır tutuklu yargılanan Recep Özdemir'i 'örgüt propagandası' suçlamasıyla 4 yıl 6 ay hapse mahkum etti. Sosyal medya üzerinden örgüt propagandası yaptığı iddiasıyla 12 Şubat 2018 tarihinde gözaltına alınıp 19 Şubat'ta tutuklanan Recep Özdemir'in suç kabul edilen paylaşımları Delila'nın "Şifa İstemem" şarkısı ve "Dün Cinderes'te 200 eve bomba atıldı. Siviller yaşamını yitiriyor" yazılı fotoğraf oldu. Mahkeme heyeti, paylaşımların operasyonların sürdüğü esnada yapılması gerekçesiyle cezayı üst sınırdan verdi.

Ömer Faruk Gergerlioğlu'na 2,5 yıl hapis

İnsan hakları savunucusu ve Mazlum – Der eski genel başkanı doktor Ömer Faruk Gergerlioğlu'na Kocaeli 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından, 'terör propagandası' gerekçesiyle 2,5 yıl hapis cezası verildi. Gergerlioğlu, cezayla ilgili olarak, "22 Şubat 2018 tarihinde yapılan duruşmada bir barış gününde 'çocuklar ölmesin, analar ağlamasın' temasıyla oluşturulan mizansen fotoğrafın altına sosyal medya hesaplarımda 'bu fotoğrafa bakıp niye bu savaşın bitirip tüketmekten başka bir anlamı olmadığını anlarsınız. Analar aynı, bayraklar farklı..! Ölünce farkımız kalmıyor birbirimizden..! Çocuklarımızın tabutu yanyana duracağına, dirisi yanyana dursun, eşitçe, kardeşçe ve omuz omuza..!' yazmamdan dolayı hakkımda terör örgütü propagandası yaptığım suçlamasıyla 2.5 yıl hapis cezası verilmiştir" dedi.

Sanatçı Ferhat Tunç'a "Erdoğan'a hakaret"ten dava

Sanatçı Ferhat Tunç hakkında Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hakaret ettiği iddiasıyla dava açıldı. 2016 yılında paylaşılan 10 ayrı tweet nedeniyle suçlanan sanatçı hakkındaki iddianame Büyükçekmece 7. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından kabul edildi. Davanın ilk duruş-

ması 9 Ocak 2019 saat 11:00'de görülecek. Suçlama konusu yapılan tweetlerden bazıları şöyle; Erdoğan'ın ve Kenan Evren'in fotoğraflarının üst kısmında "Diktatörlüğün en âlâsının yaşandığı bir ülke olduk. Evren'den Erdoğan'a değişen bir şey yok" yorumunu paylaşması; sokağa çıkma yasakları sırasında çekilen bir görseli "Pikaso'nun Guernika tablosundan bir farkı kalmamış Sur'dan yansıyan bu karelerin. Eserinle gurur duy bay diktatör!" yorumuyla paylaşması; dünyaca ünlü karikatürist Carlos Latuff'un bir karikatürünü "M. Ali'nin ailesi, Erdoğan'ın cenazede konuşmasını istemedi, o da konuşma metnini muhtarlara okudu. Latuff boş durur mu! yorumuyla paylaşması; Erdoğan'ın fotoğrafının üst kısmında "Diktatörün Gezi Parkı inadı, bir iç savaş çıkartma girişimi gibi görünüyor. Bu çılgınlık, başka türlü anlaşılamaz!" yorumunu paylaşması.

Bakanlığın sakladığı kanser araştırma sonuçlarını yazan akademisyene soruşturma

Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Akdeniz Üniversitesi'ndeki görevinden ihraç edilen Yrd. Doç. Dr. Bülent Şık hakkında, Cumhuriyet gazetesi için kaleme aldığı "Türkiye'yi kanser eden ürünleri devlet gizledi, biz açıklıyoruz! İşte zehir listesi!" başlıklı yazı dizisi nedeniyle soruşturma açıldı. Sağlık Bakanlığı'nın şikayeti üzerine başlatılan soruşturmaya gerekçe olarak 'göreve ilişkin sırrın açıklanması', 'yasaklanan bilgileri temin' ve 'yasaklanan bilgileri açıklama' suçları gösterildi. Şık'ın yazı dizisi, 2011-2016 yılları arasında kanserden ölümlerin dünya ortalamasının üstünde olduğu "Kocaeli, Antalya, Tekirdağ, Edirne, Kırklareli İllerinde Çevresel Faktörlerin ve Sağlık Üzerine Etkilerinin Değerlendirilmesi Projesi"nin açıklanmayan verilerini içeriyordu. Hakkında başlatılan soruşturmaya ilişkin kişisel Twitter hesabından açıklama yapan Şık, "Bir akademisyenin asli sorumluluğu devlete ya da kurumlara değil halka karşıdır... Kamu sağlığını ilgilendiren konularda sır ya da yasak olamaz" dedi.

25 Kasım eylemine TCK 301'den soruşturma

Mardin Şahmaran Kadın Platformu'nun 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü'nde düzenlediği basın açıklaması nedeniyle platform üyesi Eylem Ergün hakkında 'örgüt propagandası yapmak' ve 'Türk milletini ve devletini alenen aşağılama' iddialarıyla soruşturma başlatıldı. Söz konusu eylem Artuklu Kaymakamlığı tarafından "etkinlik sırasında terör örgütünün övüleceği" iddiasıyla yasaklanmıştı. Eylem yasağına rağmen açıklamayı yapan kadınlar "Haksız tahrik indirimleri ile failler cezasız bırakılarak erkek şiddeti direkt ve dolaylı olarak teşvik ediliyor" demiş ve Kaymakamlığın kararı da protesto edilmişti.

10 Ekim protestosuna "Erdoğan'a hakaret"ten ceza

İstanbul 15. Asliye Ceza Mahkemesi, 10 Ekim Katliamı'nı protesto etmek için 13 Ekim 2015'te Sirkeci Garı'nda yapılan eylem nedeniyle yargılanan, aralarında sendika ve meslek odası yöneticileri de olan 6 kişiyi Cumhurbaşkanı'na hakaret suçlamasıyla 11'er ay 20'şer gün hapse mahkum etti. Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şube eski Başkanı Beyza Metin, Erdoğan Demir, Gürsel Kaya, Mehmet Şamil Altan hakkındaki hüküm 7'şer bin lira adli para cezasına çevrilirken, Nebile Irmak Çetin ve Önder Atay'a verilen cezada ise hükmün açıklanması geri bırakıldı.

Zuhal Olcay'a "Cumhurbaşkanı'na hakaret"ten hapis cezası

Sinema ve tiyatro oyuncusu-sanatçı Zuhal Olcay Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a hakaret ettiği iddiasıyla 10 ay hapis cezasına çarptırıldı. İstanbul Anadolu 46. Asliye Ceza Mahkemesi Olcay'ın cezasını daha önce de kamu görevlisine hakaret ettiği gerekçesiyle ertelemedi. İstinaf mahkemesine taşınan dosyada İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi, Olcay'ın cezasını 11 ay 20 güne çıkardı, ceza 1 yıl 6 ay denetime tabi tutularak ertelendi.

Olcay'ın 5 Ağustos 2017'de Kadıköy'de sahne aldığı bir mekanda bir şarkıyı Erdoğan'a uyarlayarak hakaret ettiği öne sürülüyordu. Olcay ifadesinde, 'Boş vermişim dünyayı' adlı şarkıyı "Recep Tayyip Erdoğan hepsi boş hepsi yalan, bir gün hayat bitecek, dersin görmüşüm rüya" diye yorumladığını söylemişti.

Yeşilyurt ve Armağan'ın "Atatürk'e hakaret"ten aldıkları cezaları onandı

"Atatürk'ün hatırasına alenen hakaret" suçu kapsamında hapse mahkum olan Mustafa Armağan ve Süleyman Yeşilyurt'un cezaları İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesi tarafından onandı. Armağan, Genel Yayın Yönetmeni olduğu Derin Tarih Dergisi'nin Mayıs sayısındaki yazısı nedeniyle Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nce ertelemesiz 1 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırılmıştı. Yeşilyurt ise Armağan'ın sunduğu 'Derin Tarih' isimli televizyon programındaki sözleri nedeniyle Bakırköy 35. Asliye Ceza Mahkemesi'nce 1 yıl 3 ay hapse mahkum olmuş, ceza ertelenmişti.

Yazar Hamide Yiğit'in kitabına TCK 301'den ceza

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, yazar Hamide Yiğit'i "hükümeti, yargı organlarını, askeri veya emniyet teşkilatını alenen aşağılama" suçlamasıyla 5 ay hapse mahkum etti. "Tekmili Birden IŞİD- El Kaide'den IŞİD'e; Amerika için Cihat" adlı kitabı nedeniyle yargılanan Yiğit hakkındaki hüküm 3 bin TL adli para cezasına çevrildi.

berna lacin
@bernalacin35

#idam çözüm olsaydı
Medine toprakları tecavüzde rekor kırmazdı!
Konuşturmayın şimdi beni!
Bırakın artık bilim insanları,
nörologlar,psikiyatrlar, psikologlar,toplum
bilimciler ,hukukçular el birliği verip çare
üretsin.
Devlet, tribün sesleriyle toplum inşaa etmez!

Berna Laçin'e "dini değerleri aşağılama" iddiasıyla dava açıldı

Sinema ve tiyatro oyuncusu Berna Laçin hakkında, idam karşıtı tweet'i nedeniyle 1 yıla kadar hapis istemiyle dava açıldı. Ardı ardına gelen çocuk istismarı haberlerinin ardından yeniden başlayan idam cezasının geri getirilmesi tartışmasına tepki göstererek "İdam çözüm olsaydı, Medine toprakları tecavüzde rekor kırmazdı! Bırakın artık bilim insanları, nörologlar, psikiyatrlar, psikologlar, toplum bilimciler, hukukçular el birliği verip çare üretsin. Devlet, tribün sesleriyle toplum inşa etmez!" diyen Laçin bu paylaşımı nedeniyle 'halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılamak'la suçlandı. İstanbul Anadolu 59. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından kabul edilen iddianamede savcılık düşünce açıklanırken dini değerlere yönelik saygısız tutumlardan kaçınılması gerektiğini ve Müslümanlar

için kutsal değeri bulunan bir şehirle ilgili ifadelerin kamu barışını bozmaya elverişli nitelik taşıdığını öne sürdü. Laçin hakkında açılan soruşturmayla ilgili olarak *"Medine deyince neden bir Arap kenti olarak algılamıyorsunuz da doğrudan İslamla bağdaştırıyorsunuz! İsveç'le ilgili bir şey söylesek Hristiyanlara mı laf söylemiş oluyoruz?"* demişti.

Vicdani retçi Ali Fikri Işık 'halkı askerlikten soğutmak'tan yedinci kez yargılanacak

Vicdani retçi Ali Fikri Işık hakkında sosyal medyada "Askere gitme, diskoya git", "Asker kaçakları benim kahramanım" yazdığı için "Halkı askerlikten soğutmak"tan dava açıldı. Zorunlu askerlik uygulamasına karşı çıktığı için şu ana kadar altı ayrı davada yargılanan ve 2012 ve 2013'te Edirne Askeri Cezaevi'nde toplam 6,5 ay hapis yatan 60 yaşındaki Işık, hakkında açılan 7. davanın ilk duruşması 8 Mart 2019 saat 10.00'da İstanbul Anadolu Sulh Ceza Mahkemesi'nde görülecek.

Habere "Erdoğan'a hakaret"ten erişim engeli

Cumhuriyet gazetesinde 1 Mart 2018 tarihinde yayınlanan "Erdoğan'ın 'yazlık sarayı' için 40 bin ağaç katledilmesini protesto edenlere jandarmadan 'damperli' engel" başlıklı habere erişim engeli getirildi. İfade ve basın özgürlüğü üzerine çalışan hukukçu Yaman Akdeniz, kararın "Erdoğan'a hakaret" gerekçesiyle alındığını duyurdu. Akdeniz, Sulh Ceza Hakimliklerinin basın organlarına tebliğ bile yapmadan her sene ortalama 15 bin civarında benzeri karar verdiğini belirtti. Söz konusu haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Muğla'nın Marmaris ilçesi Okluk Koyu'ndaki yapımı devam eden "yazlık sarayı" için 40 bine yakın sığla ve çam ağacının kesildiği ve bunu protesto eden sivil toplum kuruluşlarının jandarma tarafından engellendiği haberleştirilmişti

PES DEDİRTENLER

‘Erdoğan’dan sansür talebi’ haberlerine de sansür

İstanbul 9. Sulh Ceza Hakimliği, Twitter’da paylaşılan Brezilyalı karikatürist Carlos Latuff’un çizimlerinin sansürlenmesini isteyen Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a ilişkin haberlerin erişime engellenmesine karar verdi. 15 ayrı URL adresine erişim engeli getiren hakim İsmail Taş, haberlerde ‘kişilik haklarının ihlal edildiğine’ hükmetti, Erdoğan’ın “meslek ve şerefini, saygınlığını rencide edici, kötüleyici ve hakkında olumsuz ve yanlış bir algı yaratmaya yönelik ifade ve anlatımların bulunduğunu” ileri sürdü.

“İnşaatın sekteye uğramaması” yayın yasağı gerekçesi oldu

Kocaeli, Gebze’nin Tavşanlı mevkiinde, Kuzey Marmara Otoyolu kapsamında inşaatı devam eden viyadük çöktü. Enkaz altında kalan işçilerden üçü öldü. Olaya ilişkin Gebze 1. Sulh Ceza Hakimliği, yayın yasağı kararı aldı. Gerekçe olarak “kamuoyunun yanlış bilgilen-

dirilmemesi ve çalışmaların sekteye uğramaması, kamunun menfaati" gösterildi. Yasak kararına basın meslek örgütleri tepki gösterdi. Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Gökhan Durmuş, "Hakimlerin, savcıların görevi gazeteciye nasıl haber yapacağını öğretmek değil, bu iş cinayetini aydınlatmaktır… Gazeteciler söz konusu insan hayatı ve kamu çıkarı olduğu sürece yayın yasaklarına uymayacak, gerçekleri halk ile buluşturacaktır" dedi. DİSK Basın-İş'ten yapılan açıklamada "Her gün işçi cinayeti işleniyor. İstatistik olmaktan öteye gitmeyen bu gerçeklik karşısında gazetecilerin basın kuruluşlarının görevi açıktır. İş güvenliği koşullarını sorgulamak, taşeron ya da ana yüklenici firmanın sorumluluğunu araştırmak gazeteciliğin esasıdır. Yoksa nasıl çıkar gerçekler aydınlığa… Bu yasakları tanımıyoruz. Gazetecilik betona gömülmeyecek" denildi.

RTÜK'ün yeni etik ilkesi: "Milli iradeye saygılı olmak"

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Görsel-İşitsel Yayıncılık Etik İlkeleri'ni güncelledi. Güncellemeyle birlikte "Milli iradeye saygılı olmak" ve "Ailenin bütünlüğünü ve sürekliliğini desteklemek" medya hizmet sağlayıcıların 20 maddelik yayıncılık ilkeleri arasına girdi. Ayrıca daha önce listede yer alan "İzleyicilerin ve dinleyicilerin gereksinim, beğeni ve hassasiyetlerine önem vermek" maddesi "Toplumun inanç, değer ve hassasiyetlerini gözetmek" şeklinde değiştirildi.

RTÜK'ten "milli politikalara aykırı yorum" gerekçesiyle ceza

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Tele 1 kanalında yayımlanan "18 Dakika" isimli programda Suudi Gazeteci Cemal Kaşıkçı cinayetine ilişkin "Türkiye'nin milli politikalarına aykırı yorumlar" yapıldığı gerekçesiyle kanala yaptırım uygulanmasına karar verdi.

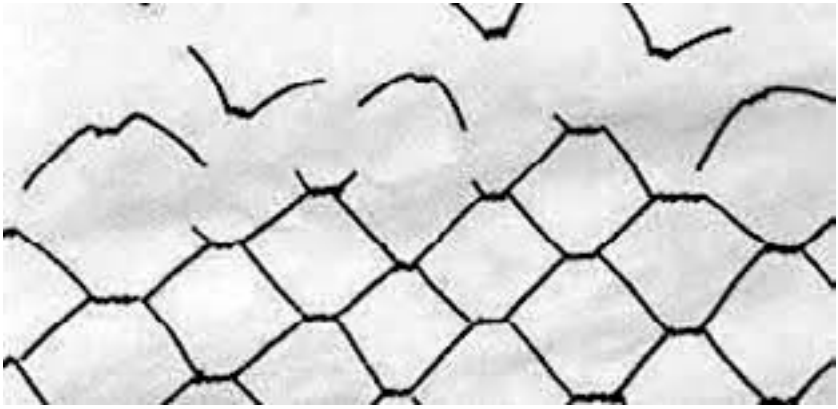

İYİ ŞEYLER DE OLDU...

Yargıtay'dan Erdoğan'a hakaret kararı: "Rahatsız edici eleştirilere katlanmalı"

Yargıtay, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın şikayeti üzerine Sözcü gazetesine verilen ilan ve reklam kesme cezasını hukuka aykırı buldu. Kararda Cumhurbaşkanı'nın 'sert ve rahatsız edici eleştirilere hoşgörü göstermesi gerektiği' belirtildi. Basın İlan Kurumu, Erdoğan'ın şikâyeti üzerine Sözcü gazetesinin 24 Haziran 2015 günlü sayısındaki manşet haberde Cumhurbaşkanı'na hakaret edildiği gerekçesiyle beş gün resmi ilan ve reklamların kesilmesine karar vermişti. Küçükçekmece 4. Asliye Hukuk Mahkemesi ise davaya konu haberin basın özgürlüğü kapsamında kaldığı, eleştiri niteliği taşıdığı, hakaret kastı olmadığı gerekçesiyle yaptırım kararının kaldırılmasına hükmetmişti. Mahkemenin kararı kesin nitelikte olduğu için normalde Yargıtay'a götürülemiyordu ancak devreye Adalet Bakanlığı girdi. Bakanlık, Yargıtay başsavcılığından olağanüstü kanun yolu olarak bilinen 'kanun yararına bozma' talep etmesini istedi. Bunun üzerine başsavcılık Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'ne başvurdu.

'Erdoğan'a hakaret' suçlamasıyla yargılanan Kamil Tekin Sürek beraat etti

"Cumhurbaşkanı'na hakaret" suçlamasıyla Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesinde yargılanan Evrensel gazetesi köşe yazarı Kamil Tekin Sürek beraat etti. Sürek hakkında, 'Faşist Diktatörlük' başlıklı yazısında geçen "Faşist diktatörlüklerde, iktidara en ufak eleştiri getirdiğinizde hakkınızda davalar açılır, işinizden olursunuz, hatta terörist ilan edilirsiniz. Ama, iktidar sahiplerinin her türlü yasalara aykırı fiilleri yargılanmaz. Bunları nereden biliyoruz? Tarihten. Hitler, Mussolini, Salazar, Franco, Pinoşe, Saddam, bin Ali vb. ülkelerini böyle yönetti" ifadelerinden ötürü, Erdoğan'ın şikayeti üzerine dava açılmıştı.

Profesör İştar Gözaydın beraat etti

Darbe girişimi soruşturması kapsamında gözaltına alınarak tutuklanan ve 'silahlı terör örgütü üyesi olmak' iddiasıyla İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan Prof. İştar Gözaydın beraat etti. Dosya kapsamında 20 Aralık 2016'da tutuklanan Gözaydın, 94 gün cezaevinde kalmış ve ardından tahliye edilmişti. Akademisyenin KHK ile kapatılan Gediz Üniversitesi'nde ders vermesi ve yine KHK ile kapatılan Can Erzincan ve Samanyolu TV'de program yapması nedeniyle 10 yıla kadar hapsi isteniyordu.

AYM; "Sosyal medyada görüş paylaşmak ifade özgürlüğüdür"

Anayasa Mahkemesi (AYM) sosyal medyada görüş paylaşmanın ifade özgürlüğü olduğunu hükme bağladı. Facebook'taki bir mesajın altına yazdığı yorumda toplanan bağışlarla ilgili usulsüzlük iddiaları nedeniyle Manisa Hayvan Hakları Derneği yöneticilerini eleştiren ve "Haddini bilmez" ifadesini kullanan bir kişiye hakaretten ceza veren yerel mahkemenin kararının, 'ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale' olduğuna karar verdi. Manisa 3. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından adli para cezasına mahkum edilen başvurucuya ifade özgürlüğü ihlali nedeniyle 4 bin TL tazminat ödenecek.

Savcılık: "Haber ve fikir yayma görevi, toplumun öğrenme hakkını oluşturur"

Çanakkale OLAY gazetesinde yayımlanan bir haber nedeniyle haklarında soruşturma açılan gazetenin Yazı İşleri Müdürü Seçkin Sağlam ve muhabir Eren Aşnaz hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildi. Türk Eğitim-Sen sendikasının öğretmenlere mobbing uygulandığı iddiasıyla ilgili yaptığı açıklamayı haberleştiren gazeteciler okul yönetiminin şikayeti üzerine açılan soruşturma kapsamında 'hakaret ve iftira' ile suçlanıyorlardı. Savcılık, kararında ifade ve basın özgürlüğünün Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde güvence altına alındığını vurguladı; "Gazetecilerin toplumu ilgilendiren sorunlar hakkındaki haber ve fikirleri yayma görevi toplumun öğrenme hakkının karşılığını oluşturur" dedi. Gazetecinin kanıtlayamayacağı iddiaları haber yapmasının basın özgürlüğü kapsamına girdiğini belirten savcı, Yargıtay içtihadına atıfta bulunarak gazeteciden haberde yer alan olguların kanıtlanmasını istemenin basın özgürlüğüne orantısız bir sınırlama getirmek olduğunu söyledi.

Sokağa çıkma yasakları döneminde yaralılara yardım eden sağlıkçılar beraat etti

Şırnak'ın Cizre ilçesinde ilan edilen sokağa çıkma yasağı sırasında kentteki yaralılara sağlık hizmeti götürmek istedikleri için 'örgüt üyeliği' ve 'örgüt propagandası' suçlamasıyla yargılanan 14 sağlık çalışanı beraat etti. Mardin 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin "suç kastı olmadığı" gerekçesiyle verdiği beraat kararını değerlendiren İnsan Hakları Derneği (İHD) Eş Genel Başkanı Öztürk Türkdoğan; "Zaten böyle bir davanın olmaması gerekliydi. Sağlık hizmeti sunmaya hazır olmak suç değildir. Mahkeme bugün bunu kabul etmiş oldu" dedi.

Kapıdan kovulan Düşünce Özgürlüğü için
11. İstanbul Buluşması bacadan girdi

İlki 1997 yılında gerçekleştirilen ve her iki yılda bir Bilgi Üniversitesi'yle birlikte yapılan 'Düşünce Özgürlüğü için İstanbul Buluşmaları'nın 11'incisi, üniversite desteğini çekince yersiz yurtsuz kalmıştı. Bu nedenle İstanbul biletlerini alan ve rezervasyonlarını yaptıran birçok uluslararası sivil toplum kuruluşu yöneticisinden özür dilemek zorunda kaldık. Ama toplantı gene de yapıldı. Bu kez -ve ilk kez- tamamen elektronik ortamda yayınlanan oturumlarla gerçekleşti. 26 ve 27 Mayıs tarihlerinde iki gün boyunca YouTube üzerinden yayınlanan oturumlarda gerek dünyada gerekse Türkiye'de son iki yılda ifade özgürlüğü alanında yaşananlar, örnekler ve tanıklarıyla birlikte yer aldı. Yurtiçi ve yurtdışından katılımcılar video mesajlarıyla "Nereye gidiyoruz?" sorusuna cevap bulmaya çalıştı.

11. Buluşmada Birleşmiş Milletler İfade Özgürlüğü Özel Raportörü David Kaye, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Thorbjorn Jagland, AGİT Medya Özgürlüğü Temsilcisi Harlem Desir, Avru-

pa Parlamentosu Sosyalist ve Demokratlar Grubu'ndan Knut Fleckenstein, Prof. Noam Chomsky'nin yanı sıra HRW, IFEX, FIDH, Freedom House, INDEX on Censorship, Article 19, PEN, IPA, IPI, EFJ, CPJ, Fritt-Ord Foundation, RSF gibi uluslararası sivil toplum örgütleri ile Türkiye'den ifade özgürlüğü alanında çalışmalar yürüten kuruluşların temsilcileri görüşlerini paylaştı. Oturumları ArtıTV ve IFEX de eş zamanlı olarak yayınladı.

İlk güne https://goo.gl/wjeSo1;

2. güne https://goo.gl/ddEtQ1;

tüm bilgilere ise www.dusun-think.net/istanbul-bulusmasi adresinden ulaşabilirsiniz.

TÜRKİYE'DE CEZASIZLIK 2018

Cezasızlık kavramı, en yalın ifadeyle, yaşanan hak ihlallerinin soruşturulmasının, faillerinin bulunmasının, yargılanmalarının ve cezalandırılmalarının hukuki, idari veya fiili olarak mümkün olmaması hali olarak tanımlanabilir. Fiil ve özneden başlayarak devletin tüm organlarına varana kadar her kademeyi kapsayan bu mekanizma Türkiye'de son derece yaygın bir idare ve yargı pratiği. Devletin bizzat faili olduğu veya göz yumduğu ihlaller süreklilik taşırken suç olan fiil ya hiç yargılanamıyor ya da açılan soruşturma ve kovuşturmalar gerektiği gibi yürütülmüyor. İhlalin failinin; yasama, yürütme ya da yargı eliyle doğrudan ya da mevzuattaki düzenlemeler kullanılarak yargılamadan muaf kılınması veya olması gerekenden daha az cezaya mahkum edilmesi sağlanıyor.

Bu Cezasızlık politikası; Kürtlerin, siyasi muhaliflerin, etnik ve dini azınlıkların, insan hakları savunucularının, mültecilerin, kadınların, LGBTİQ+ bireylerin, barışçıl protestocuların maruz kaldığı faili meçhullerden köy boşaltmalara, cinayetlerden işkencelere, hedef göstermelerden linçlere ve fiziksel saldırılara, katliamlara, ayrımcılıktan yargının ve idarenin hukuksuz işlemlerine, yolsuzluklara varana kadar geniş bir suç yelpazesinde tezahür ediyor. Bu suçlar terörle mücadele, güvenlik, "iktidar ve devletin üstün çıkarları(!)", nefret, politik ve sosyal kutuplaşmalar, ötekileştirme, dış kaynaklı komplo teorileri, erkek egemenlik, homofobi ve transfobi gibi siyasal ve sos-

yal nedenlerle "meşrulaştırılırken(!)", suçlular da korunuyor, kollanıyor ve hatta ödüllendiriliyor.

Yasama, yürütme ve yargının devleti koruma refleksiyle ihlaller görmezden geliniyor, suçlar meşrulaştırılıyor. Yetkililer "yargılama izni!?" vermiyor. Sanık kolluk görevlileri, kimlikleri ve nerede oldukları besbelli iken bir türlü bulunup mahkemeye getirilemiyor. Paramiliter gruplar resmen ya da el altından destekleniyor. Yolsuzluklar örtbas ediliyor, sahte raporlar kabul ediliyor, hatta imal ettiriliyor. Soruşturma ve kovuşturma sürecine getirilen yayın yasakları ile delillerin örtbas edilmesi, böylece yargı sürecinin takipsizlik veya beraat kararları ile sonuçlandırılması sağlanıyor. Yıllarca hiçbir işlem yapılmayarak dosyaların "zamanaşımı"na uğratılması sağlanıyor. Yargılama yapılabilen olaylarda hafifletici nedenler sonuna kadar kullanılıyor, özellikle kadınlara karşı işlenen suçlarda "namus, erkekliğine hakaret vs." gerekçelerle indirimler, takım elbise-kravat ile iyi hal indirimleri uygulanıyor.

AİHM ve AYM kararlarına baktığımızda özgürlük ve güvenlik hakkı, yaşam hakkı, etkin soruşturma yükümlülüğü, etkili başvuru hakkı, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele yasağı, yargı kararlarının uygulanmaması, ayrımcılık yasağı gibi konumuzla doğrudan bağlantılı başvurular ve verilen ihlal kararları her yıl yayınlanan istatistiklerde fazlasıyla yer alıyor.

Bir diğer örnek Hakikat Adalet Hafıza Merkezi'nin son yirmi yılda zorla kaybedilen 344 kişinin hukuki dosyalarına ilişkin yaptığı çalışmanın sonuçları. Bu dosyaların %63'ünde soruşturma sürüncemede bırakıldı, %7'si zamanaşımı kararıyla sonlandırıldı, %5'i takipsizlikle sonuçlandı. 84 kişinin zorla kaybedilmesi ile ilgili toplam 15 dava açılırken, 8 davada beraat kararı verildi. Sadece 2 davada mahkûmiyet kararı verildi.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun takip ettiği davalar konusundaki rakamlar da dikkat çekici, cezada indirim ya da serbest bırakma gibi kararlar oldukça yaygın. Ayrıca mağdurların faille uzlaşmaya, barışmaya teşvik edildiği koşullarda; şikayetçi olması,

yargılamaya etkin katılması, bu süreci yürütme konusunda istekli ve kararlı olması mümkün olmamakta ve bu durum fiili cezasızlığı da arttırmakta. Örneğin platformun 2018 yılı Ocak ayından Kasım ayına kadar takip ettiği davaların neredeyse yarısında iyi hal indirimi ve tahrik indirimi uygulandı.

Cezasızlığın meşrulaştırılmasında medyanın sorumluluğu da konunun bir diğer boyutu. Haberlerin örtülmesi ve haberlerde resmi devlet dili kullanılması bu alanda en çok rastlanan durumlar. Öte yandan son dönemde tren kazasından, kameraların önünde polis tarafından vurulan gence varana dek neredeyse her toplumsal olayda uygulanan yayın yasakları da yargı süreçlerinin ve sorumluların kamuoyundan gizlenmesinin ve olayın üstünün örtülmesinin yeni araçlarından birisi haline getirildi. Bunu her hafta onlarca habere getirilen erişim engellerini -ki artık istatistikleri bile tutulamıyor- eklediğimizde durum daha da net ortaya çıkıyor.

Devlet kurumlarının alt kademesinden en üst organlarına kadar bu konudaki yaklaşım birliği OHAL'in keyfi uygulamalarıyla birlikte katlandı, karşı karşıya kaldığımız yeni örnekleriyle 2018'de de varlığını korudu. Bir önceki yılın son günlerinde KHK ile "darbe ve terörle mücadele" adı altında cezasızlık hali öngören bir düzenleme yapıldı.

Anayasa Mahkemesi (AYM), 12 Eylül döneminde Mamak Askeri Cezaevi'nde işkence yapılarak öldürülen İlhan Erdost ile ilgili açılan soruşturmanın, "zamanaşımı" gerekçesiyle takipsizlikle sonuçlanmasında "devletin sorumlu tutulması mümkün değildir" dedi. Böylelikle işkencenin insanlık suçu sayıldığı için zamanaşımına uğramayacağı yönündeki hukuki yorum, AYM kararıyla Türkiye hukuk sisteminde işlevsiz hale geldi.

Gazeteci Hrant Dink'in ölümü üzerindeki sis perdesi 2018'de de kaldırılamadı. Dink'in kamuoyunda nasıl itibarsızlaştırıldığı, suikast sürecini kimlerin planladığı ve güvenlik kurumlarındaki zafiyetin nedeni konusundaki sorular hala yanıtsız. Dosyada, sanıklara yöneltilen suçlama, siyasi konjonktüre göre daha önce "Ergenekonculuk" iken, son dönemde ise "FETÖ'cülük" oldu.

AYM, 1998 yılında Batman'da jandarma karakolundan atılan mühimmatın patlaması sonucu 2 yaşındaki bebeğin hayatını kaybetmesiyle ilgili, "soruşturma makamlarının gerekli hassasiyeti göstermediğini, soruşturmanın makul bir sürat ve özenle yürütülmediğini" ancak dosyanın "zamanaşımı" dolayısıyla düşmesi nedeniyle yeniden yargılama yapılamayacağına karar verdi. Yani yargı, dosyanın cezasız kalmasındaki sorumluluğunu ikrar etse de bu sonucu değiştirecek hiçbir adım atmadı. Böylelikle bir başka cezasızlık örneğine yol açtı.

Diyarbakır Barosu Başkanı Tahir Elçi'nin öldürülmesinin üzerinden 3 yıl geçti. Soruşturmada bir adım bile ilerleme kaydedilmedi, failler halen tespit edilmedi. Gizlilik kararı bulunan dosyada başsavcı ve 4 savcı değişti. Dosyada tek bir şüpheli bile bulunmuyor. Elçi'ye doğru ateş ettiği görüntülerde de yer alan 4 kolluk görevlisi dosyada sadece tanık.

AİHM, "avukatların belgeleri iki gün geç yolladığı" gerekçesiyle Roboski katliamıyla ilgili yapılan başvuruyu AYM'nin reddettiğini gerekçe göstererek kendisine yapılan başvuruyu "kabul edilemez" buldu. AİHM bu kararla Türkiye'nin bu davada somutlaşmış cezasızlık politikasını da onaylamış oldu.

YARGI DA YARGILANIR

Türkiye'de yargı hiçbir zaman bağımsız ve tarafsız olmadı. Ancak hiçbir zaman bugünkü kadar pervasızca hukuk -ve hatta kanun- dışı da olmadı. Düşünce Suçu(!?)na Karşı Girişim olarak biz de aklımızın sınırlarını zorlayan "*Bu kadar da olmaz ki!*" dediğimiz ve neredeyse her gün yeni örnekleriyle karşılaştığımız bu yargı süreçlerini web sitemizin Türkiye sayfasında açtığımız yeni bir bölümde yargılamaya başladık. Yargılamayı yapan ve adına "HUKUK" denen bağımsız ve yansız yargıcın hükümleri şu anda uygulanamayacak tabii. Ama bu, bizim olup bitenleri yargılamamıza ve kayda geçirmemize engel değil. Tabii ki hukuksuz, hatta kanunsuz uygulamaların tümüne ulaşmamız ve hepsini sanık sandalyesine oturtmamız olanaksız. Ama en azından "her türden" örnekler seçip yanyana getirmek ve böylece Yargı'nın "hal-i pür melal"ini resimlemek mümkün.

İlk dosyamız Gülen Cemaatine medya desteği vermekten yargılanan ve ceza alan müzisyen Atilla Taş'ın yargılandığı dosya oldu. Hatırlayacağınız üzere Taş'ın da arasında olduğu 20 gazeteci darbe girişiminin ardından hiçbir tutarlı kanıt olmaksızın tutuklandılar, yargılandılar, mahkum edildiler. Üstelik bir ara onları tahliye eden mahkeme heyeti üyesi yargıçlar görevden alındı, haklarında soruşturma

açıldı. Türkiye'de yargının nasıl işlediğinin örneklerinden sadece biri olan bu dosyada, "Gölge Mahkeme"miz yaşanan ihlalleri yargıladı. Taş'ın tutuklanmasının kanun dışı olduğuna, yargılamanın hukuksal dayanaklardan yoksun, varsayımlara dayalı bir iddianame üzerinden yapıldığına karar verdi. Dava sürecinde tahliye kararı veren yargıçların görevden alınmasının politik bir dayatma olduğunu da kanıtladığına hükmetti. Gerekçeli karara https://goo.gl/8gU5yA adresinden erişebilirsiniz.

"Gölge Mahkeme"nin ikinci dosyası 'Çocuklar ölmesin' dediği için 'örgüt propagandası' suçlamasıyla yargılanan, hapse mahkum edilen, yeni doğmuş bebeğiyle cezaevine giren Öğretmen Ayşe Çelik'in yaşadığı başından sonuna dek bir hukuk katliamı olan yargı süreci oldu. İnfazı ertelenerek tahliye edilen ancak özgürlüğü halen tehdit altında. Ayşe Öğretmen'in Beyaz Show'a bağlanarak söylediği sözler hiç kuşkusuz "ifade özgürlüğü" kapsamında ve Anayasa güvencesi altında. Cumhurbaşkanı'nın bu konuda söylediği sözler ise "Adil yargıyı etkilemeye teşebbüs" suçunu oluşturuyor. Bütün bunların üstüne tüy diken şey, Ayşe Çelik'in söylediklerinden değil, söylemediklerinden ötürü ceza almış oluşması. *"Gerçeğin şöyle şöyle olduğu herkesin malumu iken bundan hiç söz etmeyip…"* diye başlayan gerekçeli karara https://goo.gl/4ZdELy adresinden erişebilirsiniz.

Bu konuda son olarak iğneyi kendimize de batıralım. Ayşe Çelik'in suçuna 3 büyük şehirden toplam 38 kişi ortak olarak kendilerini savcıya şikayet ettiler ve hep birlikte yargılandılar. Ayşe Çelik ceza alıp onlar aklanınca bu karara itiraz eden kişi sayısı 10'a düştü. İstinaf da kararı onayladığında AYM ve AİHM yolunda devam eden ise sadece 2 kişi kaldı.

İş insanı ve hak savunucusu Osman Kavala, 1 Kasım 2017'den beri tutuklu olmasına rağmen hakkındaki iddianame henüz hazırlanmış değil. Yani ne ile suçlandığını net olarak ne kendisi biliyor, ne avukatı, ne de biz. 1 yılı aşkın süredir özgürlüğünden mahkum

olarak Türkiye'deki yargı pratiğinin ve tutukluluğun cezalandırmaya nasıl dönüştüğünün en net örneklerinden biri. Dosya makul sürede yargılanma hakkının ihlali olduğu kadar, Erdoğan'ın her fırsatta yaptığı açıklamalarla Kavala'yı hedef alması, hatta hakkında hüküm kurması "yargıya müdahaleye teşebbüs" suçudur. "Gölge Mahkeme"nin gerekçeli kararına https://goo.gl/Ubqq4F adresinden erişebilirsiniz.

"Gölge Mahkeme", resmi verilere göre en az 52 işçinin hayatını kaybettiği 3. Havalimanı inşaatındaki kötü çalışma koşullarını, ücretlerin ödenmemesini, barınma ve servis sorununu "Köle değiliz" diyerek protesto ettikleri için kaldıkları barakalara düzenlenen operasyonla gözaltına alınan, tutuklanan ve yargılanan işçiler hakkındaki delillerin gerçeklikten uzak ve tamamen uydurma olduğuna hükmetti; siyasi sebeplerle yürütülen söz konusu yargı sürecinin "görevini kötüye kullanma" suçunu oluşturduğuna karar verdi. İşçilerin eylemlerine yapılan müdahalelerin ise "kanunsuz emir" olduğuna hükmedildi. Gerekçeli karara https://goo.gl/im55eZ adresinden erişebilirsiniz.

SON SÖZ

2000 yılından beri her yıl düzenli olarak yayınladığımız bu raporların hazırlanmasını yıllardır genç bir kadro yürütüyor, bana ise kapanış sayfası kalıyordu. Genellikle de *"Dilerim gelecek yıl yazacak hiçbir şey bulamayız, böyle bir işe de, girişime de gerek kalmaz"* diye bitirirdik. Bu yıl ise ne yazacağımı cidden bilemiyorum.

Sözün bittiği yerdeyiz.

Bir Cumhurbaşkanı *"Yargının bu kararına uymuyorum, saygı da duymuyorum"* diyebiliyor ve hala koltuğunda oturuyorsa, gerçekten denilecek hiçbir şey kalmıyor.

Ama yapılacak çok şey var, her zaman var.

"Canım, direnseneye yarayacak? Medya ya susturuldu, ya satın alındı, ya da korkutularak ele geçirildi. Yaptığını kimseye duyuramazsın. Yargı, adım adım kontrol altına sokuldu. Kendini önce mahkemede, sonra hapiste bulursun."

Hayır, 1980'leri yaşamış biri olarak ısrarla söylüyorum, her zaman için yapılabilecek şeyler vardır, mutlaka yapılmalıdır.

1981 yılında, Almanya'da gönüllü sürgündeydim, yurttaşlıktan atılmıştım. Türkiye'ye telefon açmaktan korkar hale gelmiştim, dostlarımın sesindeki korkuyu duymamak için: *"Neden aradın beni, başımı derde mi sokmak istiyorsun?"*

Hani, nerde şimdi Evren Paşa ve avanesi?

Hani nerde onların önünde saygı ile önlerini ilikleyen devlet erkanı? En önde de yargı mensupları?

Her durumda -en olumsuz koşullarda bile- yapılması gereken ilk iş, hukuk dışı her şeyi belgelemek, mümkünse devlet kayıtlarına geçirtmek *(Onların yok edilmesi veya değiştirilmesi daha güç de ondan)*. Çünkü günü geldiğinde *"Şu şöyle olmuştu, bu bunu demişti"* demek yetmiyor, KANIT gerekiyor. Şimdi bunu yapmanın zamanı ve yapmaya uğraşıyoruz işte, elinizde tuttuğunuz rapor da bunlardan biri.

Bir şeyi daha eklemeden geçemeyeceğim.

Erdoğan hapsedildiğinde biz neredeydik?

Bey'fendi, sık sık parmağını da sallayarak haykırıyor:

- Eyyy sözde insan hakları savunucuları. Ben bir şiirden ötürü hapse girdiğimde siz neredeydiniz?

O bunları söylemekten utanmıyor, biz utanıyorduk yaptığımız iyiliği başına kakmaya. Ama artık utanmıyorum:

- Yanınızdaydık, arkanızdaydık beyefendi, suç sayılan sözlerinizi tekrarlayıp kendimizi savcıya şikayet ettiğimiz için DGM'de aynı suçtan yargılanıyorduk.

Bilmiyor olabilir mi?

Hayır, çünkü 2009 yılında -başka bir vesile ile- ilk ve son kez görüştüğümüzde bu kitapçığı, bir hatıra olarak imzalayarak vermiştim kendisine.

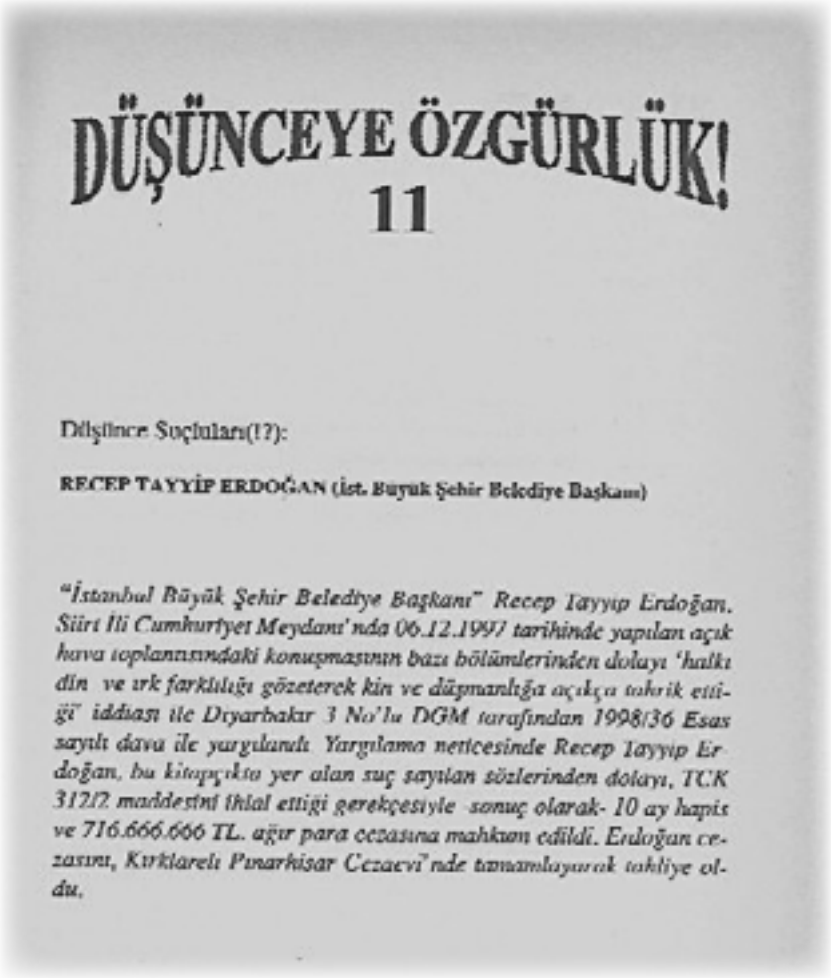

DÜŞÜNCEYE ÖZGÜRLÜK!
11

Dilşünce Suçluları(!?):

RECEP TAYYİP ERDOĞAN (İst. Büyük Şehir Belediye Başkanı)

"İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanı" Recep Tayyip Erdoğan, Siirt İli Cumhuriyet Meydanı'nda 06.12.1997 tarihinde yapılan açık hava toplantısındaki konuşmasının bazı bölümlerinden dolayı 'halkı din ve ırk farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik ettiği' iddiası ile Diyarbakır 3 No'lu DGM tarafından 1998/36 Esas sayılı dava ile yargılandı. Yargılama neticesinde Recep Tayyip Erdoğan, bu kitapçıkta yer alan suç sayılan sözlerinden dolayı, TCK 312/2 maddesini ihlal ettiği gerekçesiyle -sonuç olarak- 10 ay hapis ve 716.666.666 TL. ağır para cezasına mahkum edildi. Erdoğan cezasını, Kırklareli Pınarhisar Cezaevi'nde tamamlayarak tahliye oldu.

Yapılan bir iyiliği hatırlatıp başına kakmak bir kişiye yakışır mı? Hayır, ayıptır. Bir iyilik yapılmışsa bunu reklam etmek, yapılanın değerini düşürür.

Peki ya kendine yapılan iyiliği yok saymak, üstelik bunu yapanlara kötülük yapmak?

Bunun adı nedir Türkçede?

Bu sorunun yanıtını tabii ki biliyorum ama adını koymayı kendisine bırakıyorum.

Dürüstçe yanıtlarsa, korkarım savcının biri TCK 299'dan -*Cumhurbaşkanı'na hakaret suç(!?)u*- kendisi hakkında da dava açabilir, hatta tutuklamaya bile kalkabilir.

Olur mu, olur!..

Bir daha böyle bir yazı yazmamak dileğiyle,

Şanar Yurdatapan

1 Ocak 2019